

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА**

**Фізико-математичний факультет
Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки**

**ВИРОБНИЧА
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Інформаційно-методичний посібник

Полтава – 2021

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка
(протокол № 2 від 24.09.2021 р.)*

Рецензенти:

Петренко І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Цина А.Ю., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Виробнича науково-педагогічна практика у вищій школі:

В52 інформ.-метод. посіб. для студентів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки другого рівня вищої освіти / уклад. А.В. Хоменко, В.М. Мокляк. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2021. 65 с.

В інформаційно-методичному посібнику розкрито змістовно-процесуальні та організаційно-методичні засади виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі для магістрантів спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» другого року навчання. Подано робочу програму практики та інформаційно-методичні рекомендації щодо здійснення студентом-практикантом наукової, навчально-методичної та виховної роботи у вищій школі.

УДК 378.147.091.33-027.22(075.8)

© Хоменко А.В., Мокляк В.М., 2021 р.

© ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2021 р.

ЗМІСТ

I. ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	
1.1. Загальні положення, мета і завдання практики	3
1.2. Очікувані результати	4
1.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти	5
1.4. Вимоги до звітної документації	9
1.5. Критерії оцінювання роботи магістрантів під час практики	10
1.6. Керівництво виробничою науково-педагогічною практикою у вищій школі та контроль за її проходженням	16
II. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ	
2.1 Наукова компетентність викладача вищої школи	20
2.2 Основні форми науково-дослідницької діяльності викладача закладу вищої освіти	22
2.3 Апробація результатів кваліфікаційної роботи	
2.3.1. Методика підготовки наукової доповіді	24
2.3.2. Методика підготовки наукової публікації (тези, статті) ...	26
2.4 Робота в інституційному репозитарії університету (IRPNU)	29
2.5 Підвищення кваліфікації викладачів вищої школи: сутність, форми, види	30
2.6 Лекція як провідна форма теоретичного навчання у закладі вищої освіти	32
2.7 Семінарські заняття у вищій школі: цілі, завдання, види, особливості	35
2.8 Специфіка організації, виконання та контролю самостійної роботи студентів	39
2.9 Виховна діяльність куратора академічної групи у вищій школі ...	46
III. ПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	50
IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	53
V. ДОДАТКИ	55
<i>Додаток А. Схема звіту магістранта про виконання завдань з виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі</i>	55
<i>Додаток В. Схема доповіді магістранта на науковий семінар кафедри</i>	57
<i>Додаток С. Схема психолого-педагогічного аналізу (самоаналізу) лекції</i>	58
<i>Додаток Д. Схема психолого-педагогічного аналізу (самоаналізу) семінарського заняття</i>	60
<i>Додаток Ф. Схема індивідуального комплексного плану роботи магістранта на період виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі</i>	62
<i>Додаток Г. Схема аналізу наукової роботи закладу вищої освіти</i>	63
<i>Додаток Н. Схема аналізу наукової роботи кафедри закладу вищої освіти</i>	64
<i>Додаток К. Схема аналізу виховної діяльності куратора академічної групи у закладі вищої освіти</i>	65

I. ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

I.1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Виробнича науково-педагогічна практика у вищій школі є обов'язковим компонентом професійної підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. На виробничу науково-педагогічну практику на другому році навчання у магістратурі відводиться 270 годин /9 кредитів. Практика проходиться студентами у третьому семестрі.

База практики для стаціонарної та заочної форм навчання: Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі полягає у професійній підготовці фахівців у галузі педагогіки вищої школи, формуванні багатофункціональних компетентностей з організації та здійснення науково-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти.

Основними завданнями виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі є:

- вивчення майбутніми магістрами специфіки організації і здійснення наукової роботи в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка, на фізико-математичному факультеті та кафедрі загальної педагогіки та андрагогіки зокрема;

- участь у дослідницькій діяльності з актуальних проблем, визначених кафедрою і базою практики;

- формування дослідницького типу мислення, оволодіння методологією проведення дослідження й опанування спеціальних умінь і навичок на основі систематизації теоретичних знань та їх інтеграції в ході проведення науково-дослідної роботи безпосередньо в педагогічному процесі вищої школи;

- формування вміння вирішувати наукові, виробничі й організаційні задачі, що виникають у ході експериментальної роботи,

самостійно застосовувати на практиці основні теоретичні й емпіричні методи та засоби науково-дослідницької роботи;

- розвиток професійно значущих якостей особистості дослідника-вченого; удосконалення інтелектуальних здібностей і комунікативних умінь у процесі підготовки науково-дослідного завдання і публічного виступу з метою його захисту;

- розвиток творчої ініціативи та презентація науково-дослідницьких умінь професійної діяльності викладача вищої школи;

- поглиблення і систематизація знань, умінь і навичок з методики проведення основних форм організації навчально-виховного процесу у вищій школі, застосування інноваційних технологій;

- розвиток практичних умінь формування суб'єкт-суб'єктних відносин в системі «викладач-студент» на рівні співробітництва та співтворчості;

- розвиток здатності до парадигмального осмислення педагогічної дійсності, розширення і поглиблення науково-педагогічного світогляду та формування особистісно-професійного стилю діяльності у вищій школі;

- формування професійної самореалізації на основі самоспостереження, самоаналізу, самоуправління, самозвітування, самоконтролю, самооцінки та інших процесів професійного розвитку особистості викладача вищої школи.

1.2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

1. Знати й використовувати у професійній діяльності провідні методолого-теоретичні та інноваційно-методичні положення педагогіки вищої школи.

2. Здійснювати комплексний аналіз нового у педагогічних явищах і процесах на основі парадигмального осмислення розвитку вищої освіти в Україні в контексті цивілізаційних змін.

3. Проектувати й здійснювати освітній процес у вищій школі на основі інтеграції й взаємозумовленості наукової та педагогічної діяльності.

4. Виявляти здатність до пошуку і впровадження прогресивних технологій та гнучких форм організації освітнього процесу у вищій школі.

5. Визначати варіативні стратегії методики викладання навчальних дисциплін відповідно рівня вищої освіти, галузі знань, спеціальності та предметної спеціалізації.

6. Володіти технологією поетапного формування суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента у навчально-виховному процесі вишу.

7. Виявляти професійно-етичну культуру в процесі здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій школі.

1.3. ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Програма виробничої педагогічної практики у вищій школі складається з двох змістових модулів: «Організація науково-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти», «Науково-педагогічна компетентність майбутнього викладача вищої школи у фахово-орієнтованому освітньому середовищі».

Змістовий модуль 1.

«ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Модуль передбачає вивчення й комплексний теоретичний аналіз студентами-практикантами особливостей організації викладачем вищої школи науково-педагогічної діяльності.

Вивчення особливостей наукової роботи в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка, на фізико-математичному факультеті та кафедрі загальної педагогіки та андрагогіки зокрема:

- нормативних документів, що регламентують наукову роботу університету, факультету, кафедри;
- особливостей планування, напрямів наукової роботи наукових підрозділів університету та звітів про її результативність;
- тематики науково-практичних конференцій міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів; проведення Днів науки в університеті;
- інформації про наукові збірники, журнали, інші періодичні видання, що випускаються університетом; положення про наукові фахові видання ПНПУ імені В.Г. Короленка;

- системи права на інтелектуальну власність викладачів університету;
- виконання держбюджетних тем, наукових тем кафедр, діяльності наукових шкіл та шляхів їх формування;
- різновидів й змісту інноваційних розробок, фондів стартапів та наукових проектів;
- науково-методичного забезпечення діяльності аспірантури та докторантури з підготовки наукових кадрів для вищої школи; діяльності спеціалізованих учених рад в університеті;
- роботи Ради молодих учених та студентського наукового товариства;
- рейтингової системи оцінки діяльності науково-педагогічних працівників університету;
- процесу підвищення наукового рівня педагогічних кадрів кафедри, факультету, університету в цілому;
- ділової документації кафедри з наукової роботи (звіт про наукову діяльність викладачів кафедри загальної педагогіки та андрагогіки та річний звіт про наукову роботу кафедри в цілому);
- навчальних робочих програм, змін у структурі змісту навчального контенту педагогічних дисциплін; наскрізних й робочих програм навчальних і виробничих практик, а також методичних рекомендацій щодо їх проведення.

Відвідування бібліотеки університету, ознайомлення з новими надходженнями психолого-педагогічної літератури, визначення шляхів і методів використання інформаційних ресурсів електронного каталогу та інституційного репозитарію.

Відвідування лекцій та семінарських занять, що проводяться викладачами кафедри. Відвідування інших форм роботи кафедри зі студентами: засідання наукових гуртків студентів різних факультетів, роботу факультативу студентської обдарованої молоді.

Створення комплексного індивідуального плану професійної діяльності на період виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі.

Змістовий модуль 2.

«НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ У ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ»

Зміст модуля спрямований на розкриття практичної реалізації теоретичних знань магістрантів на засадах принципу єдності теорії і практики й уміщує основні методичні рекомендації і вказівки щодо проведення наукової роботи, навчальних занять, заходів виховного характеру.

1. Наукова робота

Основне призначення – дослідження системи наукової роботи університету в цілому, викладачів кафедри загальної педагогіки та андрагогіки; відпрацювання умінь і навичок власної наукової діяльності, формування компетентностей магістрантів щодо її організації і здійснення в освітньому середовищі університету.

Практично-дослідницькі завдання:

1. Ознайомитися і проаналізувати план та звіт з наукової роботи кафедри загальної педагогіки та андрагогіки за поточний рік.

2. Підготувати характеристику наукової роботи кафедри загальної педагогіки та андрагогіки, університету в цілому.

3. Підготувати характеристику діяльності Наукової асоціації студентів ПНПУ імені В.Г. Короленка.

4. Провести апробацію результатів кваліфікаційної роботи, сформулювати висновки наукового дослідження.

5. Підготувати доповідь та виступ на науковий семінар відповідно тематики й плану засідань кафедри загальної педагогіки та андрагогіки.

6. Взяти участь у науково-практичній конференції, що проводиться кафедрою загальної педагогіки та андрагогіки; підготувати доповідь з метою оприлюднення результатів кваліфікаційної роботи.

7. Підготувати наукові тези до наукового кафедрального часопису «Дидаскал».

2. Навчально-методична робота

Основне призначення – продовження вивчення системи навчально-методичної роботи на кафедрі загальної педагогіки та андрагогіки; відпрацювання практичних умінь і навичок викладацької

діяльності, формування загальних і фахових компетентностей магістрантів щодо її організації і здійснення.

Практично-дослідницькі завдання:

1. Відвідати та проаналізувати лекції і семінарські (практичні) заняття з педагогічних дисциплін викладачів кафедри загальної педагогіки та андрагогіки.

2. Вивчити зміст і структуру навчально-методичного контенту педагогічних дисциплін, з яких будуть проведені навчальні заняття (лекція і семінарські (практичні) заняття)). Скласти розгорнутий конспект проведення лекції та семінарських (практичних) занять.

3. Провести лекцію та семінарські (практичні) заняття (2) з педагогічних дисциплін у закріпленій академічній групі на основі конструювання суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента на рівнях співвідпорядкування, співпраці та співтворчості. Здійснити їх самоаналіз.

4. Зробити висновки та висунути пропозиції щодо розвитку навчально-методичної роботи на кафедрі та обґрунтувати необхідність їх утілення в практику вищої школи.

3. Виховна робота

Основне призначення – продовження вивчення системи виховної роботи в університеті, на кафедрі загальної педагогіки та андрагогіки; відпрацювання практичних умінь і навичок формування виховуючої взаємодії зі студентами у позанавчальний час; формування компетентностей магістрантів щодо здійснення функцій куратора академічної групи.

Практично-дослідницькі завдання:

1. Аналіз сутності, структури, змісту, значення, творчих здобутків в роботі куратора академічної групи, його впливу на студентський колектив.

2. Взяти участь у дозвіллевій діяльності студентства з активним освоєнням культурних цінностей з метою особистісно-професійного зростання.

3. Висунути пропозиції щодо формування культури дозвілля сучасної студентської молоді, дієвої участі в ньому студентського самоврядування факультету та університету в цілому.

І.4. ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Після закінчення виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки до проведення захисту її результатів студент магістратури у 10-денний термін подає на рецензування викладачу-методисту звітну документацію, яка включає:

1. Звіт про виконання практично-дослідницьких завдань за блоками-модулями: наукова робота, навчально-методична робота, виховна робота (*Додаток А*). До звіту додати:

- текст доповіді на науковий семінар кафедри (на основі кваліфікаційної роботи) (*Додаток В*);

- аналіз відвіданих лекцій, проведених викладачами кафедри загальної педагогіки та андрагогіки (*Додаток С*).

- аналіз відвіданих семінарських (практичних) занять, проведених викладачами кафедри загальної педагогіки та андрагогіки (*Додаток D*);

- самоаналіз проведеної лекції з навчальної дисципліни, що читається по кафедрі (*Додаток С*).

- самоаналіз проведених семінарських (практичних) занять (2) з навчальних дисциплін, що читаються по кафедрі (*Додаток D*);

2. Індивідуальний комплексний план роботи магістранта на період виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки з відмітками про виконання (*Додаток F*).

3. Аналіз наукової роботи у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка (*Додаток G*).

4. Аналіз наукової роботи кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (*Додаток H*).

5. Аналіз виховної діяльності куратора академічної групи (*Додаток K*).

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Захист результатів виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі відбувається на підсумковій конференції в присутності комісії, створеної для захисту результатів практики (не менше 3 осіб), склад якої затверджується наказом ректора.

Форма підсумкового контролю виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі – **диференційований залік.**

1.5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

	Види роботи				Сума
	Рівень теоретичних знань	Рівень практичної діяльності	Якість звітної документації	Рівень професійної спрямованості	
Бали	30	40	30	-5	100

Критерії оцінювання професійних досягнень магістрантів із виробничої науково-педагогічної практики за видами роботи

№ п/п	Складові оцінювання	Розподіл балів (за 100 бальною шкалою)	Одержані бали	Переведення балів у 30-бальну шкалу	Рівні компетентності
1.	Рівень теоретичної готовності до виконання завдань практики Визначення рівня теоретичної готовності до виконання завдань практики (за 30-бальною шкалою) здійснюється за згодою магістранта в одній із форм: 1) за результатами екзаменів з навчальних дисциплін «Педагогіка і психологія вищої	30	60-62	10	Елементарний оцінка «задовільно» (10-16)
			63-64	11	
			65-66	12	
			67-68	13	
			69-70	14	
			71-72	15	
			73-74	16	Достатній оцінка «добре» (17-24)
			75	17	
			76-77	18	
			78-79	19	
			80-81	20	
			82-83	21	
			84-85	22	
			86-87	23	
			88-89	24	

	школи» та «Методика викладання у вищій школі» – середнє арифметичне; 2) співбесіда з теоретичних питань у межах вивчених педагогічних курсів; 3) тестування.		90-91	25	Високий оцінка « відмінно » (25-30)
			92-93	26	
			94-95	27	
			96-97	28	
			98-99	29	
			100	30	
	Усього	30			
2.	Якість виконання практичних завдань за програмою практики	40			
	1. Організація і проведення лекційного заняття в академічній групі	15	«2»	35-59	1-3
			«3»	60-74	4-7
			«4»	75-89	9-12
			«5»	90-100	13-15
	2. Організація і проведення семінарського (практичного) заняття в академічній групі (2 заняття)	10 20	«2»	35-59	1-3
			«3»	60-74	4-6
			«4»	75-89	7-9
			«5»	90-100	10
	3. Виступ з доповіддю на науковому семінарі кафедри (науково- практичній конференції)	5	«2»	35-59	1
			«3»	60-74	2
			«4»	75-89	3-4
			«5»	90-100	5
	Усього	40			

3.	Рівень відповідності звітної документації вимогам програми та її захист Наявність і якість:	30	
	1) звіт про виконання практично-дослідницьких завдань виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі		0-15
	2) індивідуальний комплексний план роботи магістранта		0-2
	3) аналіз наукової роботи у ПНПУ імені В.Г. Короленка		0-5
	4) аналіз наукової роботи кафедри загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В.Г. Короленка		0-5
	5) аналіз виховної діяльності куратора академічної групи		0-3
	Усього	30	
4.	Рівень професійної спрямованості	Нараховуються зі знаком «-» (0-5)	Невчасне подання звітної документації; зауваження про порушення дисципліни; професійної етики; невідповідний зовнішній вигляд.
Загальна максимальна кількість балів - 100			

**ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ
ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Сума балів, накопичених студентом у процесі проходження практики	Рівень досягнення студентом запланованих результатів з виробничої педагогічної практики у вищій школі
90-100	Найвищий високий рівень досягнення запланованих результатів виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі, що засвідчують його безумовну готовність до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом: 1) глибоко знає провідні методолого-теоретичні та інноваційно-методичні положення педагогіки вищої школи, використовує їх у професійній діяльності; 2) здійснює комплексний аналіз нового у педагогічних явищах і процесах на основі парадигмального осмислення розвитку вищої освіти в Україні в контексті цивілізаційних змін; 3) проектує й здійснює освітній процес у вищій школі на основі інтеграції й взаємозумовленості наукової та педагогічної діяльності; 4) демонструє здатність до пошуку і впровадження прогресивних технологій та гнучких форм організації освітнього процесу у вищій школі; 5) визначає варіативні стратегії методики викладання навчальних дисциплін відповідно рівня вищої освіти, галузі знань, спеціальності та предметної спеціалізації; 6) володіє технологією поетапного формування суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента у навчально-виховному процесі вишу; 7) виявляє високий ступінь розвитку професійно-етичної культури в процесі здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій школі.
75-89	Найвищий достатній рівень досягнення запланованих результатів виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом: 1) знає провідні методолого-теоретичні та інноваційно-методичні положення педагогіки вищої школи, використовує їх у професійній діяльності; 2) аналізує нове у педагогічних явищах і процесах на основі парадигмального осмислення розвитку вищої освіти в Україні в контексті цивілізаційних змін;

	3) здійснює освітній процес у вищій школі на основі інтеграції й взаємозумовленості наукової та педагогічної діяльності; 4) виявляє вміння щодо пошуку і впровадження прогресивних технологій та гнучких форм організації освітнього процесу у вищій школі; 5) володіє методикою викладання навчальних дисциплін відповідно рівня вищої освіти, галузі знань, спеціальності та предметної спеціалізації; 6) володіє технологією формування суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента у навчально-виховному процесі вишу; 7) виявляє належний рівень розвитку професійно-етичної культури в процесі здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій школі.
60-74	Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати проходження виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі: 1) знає провідні методолого-теоретичні та інноваційно-методичні положення педагогіки вищої школи на репродуктивному рівні; 2) демонструє початкові вміння аналізу нового у педагогічних явищах і процесах на основі парадигмального осмислення розвитку вищої освіти в Україні в контексті цивілізаційних змін; 3) здійснює освітній процес у вищій школі на основі інтеграції окремих елементів наукової та педагогічної діяльності; 4) виявляє початкові вміння щодо пошуку прогресивних технологій та гнучких форм організації освітнього процесу у вищій школі; 5) володіє окремими методами, прийомами і засобами викладання навчальних дисциплін відповідно рівня вищої освіти; 6) володіє окремими методами формування суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента у навчально-виховному процесі вишу; 7) виявляє мінімальний ступінь розвитку професійно-етичної культури в процесі здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій школі.
35-59	Ряд запланованих результатів виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі відсутні. Рівень наявних результатів навчання не є достатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом:

	1) обізнаний з окремими провідними методолого-теоретичними та інноваційно-методичними положеннями педагогіки вищої школи; 2) частково вміє аналізувати нове у педагогічних явищах і процесах на основі парадигмального осмислення розвитку вищої освіти в Україні в контексті цивілізаційних змін; 3) демонструє неспроможність здійснювати освітній процес у вищій школі на основі інтеграції наукової та педагогічної діяльності; 4) виявляє початкові вміння щодо пошуку прогресивних технологій освітнього процесу у вищій школі; 5) не володіє методикою викладання навчальних дисциплін відповідно рівня вищої освіти; 6) не володіє методами формування суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента у навчально-виховному процесі вишу; 7) виявляє недостатній ступінь сформованості професійно-етичної культури в процесі здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій школі.
0-34	Більшість запланованих результатів виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі відсутні. Рівень наявних результатів навчання не є достатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом: 1) частково обізнаний з окремими провідними методолого-теоретичними та інноваційно-методичними положеннями педагогіки вищої школи; 2) не вміє аналізувати нове у педагогічних явищах і процесах на основі парадигмального осмислення розвитку вищої освіти в Україні в контексті цивілізаційних змін; 3) демонструє неспроможність здійснювати освітній процес у вищій школі на основі інтеграції наукової та педагогічної діяльності; 4) не виявляє початкових умінь щодо пошуку прогресивних технологій освітнього процесу у вищій школі; 5) не володіє методикою викладання навчальних дисциплін відповідно рівня вищої освіти; 6) не володіє методами формування суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента у навчально-виховному процесі вишу; 7) виявляє недостатній ступінь сформованості професійно-етичної культури в процесі здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій школі.

І.6. КЕРІВНИЦТВО ВИРОБНИЧОЮ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЮ ПРАКТИКОЮ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЇЇ ПРОХОДЖЕННЯМ

Етапи проходження

виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі

Виробнича науково-педагогічна практика у вищій школі для магістрантів другого року навчання за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки включає декілька етапів:

№	Етапи	Завдання етапів
1.	Підготовчий	Настановча конференція. Ознайомлення з робочою програмою виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» II року навчання за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки та вимогами до оформлення її результатів. Вирішення організаційних питань.
2.	Діяльнісний	Виконання робочої програми практики за двома змістовими модулями: «Організація науково-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти», «Науково-педагогічна компетентність майбутнього викладача вищої школи у фахово-орієнтованому освітньому середовищі».
3.	Підсумковий	Підготовка звітної документації про проходження виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» II року навчання за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Підведення підсумків практики. Підсумкова конференція.

Загальне керівництво виробничою науково-педагогічною практикою у вищій школі за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки магістрантів другого року навчання та науково-методичне консультування здійснюють факультетський керівник та методист практики.

Факультетський керівник:

- забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики;
- визначає дисципліни, навчальні групи освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» для проведення виробничої педагогічної практики майбутніх викладачів вищої школи;
- проводить настановчу та підсумкову конференції виробничої педагогічної практики у вищій школі;
- на період практики призначає старосту групи;
- проводить інструктаж із техніки безпеки зі студентами-практикантами;
- вибірково відвідує навчальні заняття, що проводять практиканти;
- контролює роботу методистів;
- складає звіт про підсумки проведення практики;
- вносить пропозиції з удосконалення практики, бере участь в обговоренні питань організації практики на засіданні кафедри загальної педагогіки та андрагогіки і раді факультету.

Викладач-методист:

- надає методичну допомогу в плануванні та організації науково-педагогічної діяльності майбутнього викладача вищої школи;
- контролює роботу магістранта-практиканта, відвідує навчальні заняття та інші види його роботи зі студентами, вживає заходів щодо ліквідації недоліків в організації виробничої практики;
- готує звіт щодо результативності проходження виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі.

Також викладач-методист здійснює контроль за роботою студента-практиканта.

Контроль за першим етапом виробничої практики:

- ❖ присутність на настановчій конференції;
- ❖ заповнення відомості-інструктажу з охорони праці;
- ❖ знайомство з правилами внутрішнього трудового розпорядку;
- ❖ інструктаж оформлення звітної документації.

Контроль за другим етапом виробничої практики:

- ❖ ведення магістрантом комплексного індивідуального плану на весь період виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі;
- ❖ роботи практиканта в бібліотеці університету, інституційному репозитарії, вивчення навчально-методичної літератури;

- ❖ відвідування практикантами лекційних і семінарських занять, що проводяться викладачами кафедри;
- ❖ проведення практикантами залікових навчальних занять і виховних заходів;
- ❖ присутності магістрантів на науковому (методичному) семінарі кафедри загальної педагогіки та андрагогіки, підготовки доповіді відповідної тематики;
- ❖ підготовки і написання звіту про виконання практично-дослідницьких завдань виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі.

Контроль за третім етапом виробничої практики:

- ❖ своєчасність подання звітної документації на перевірку груповому керівнику та керівнику від факультету (через 10 днів після закінчення терміну практики);
- ❖ відповідність звітної документації вимогам оформлення змістовного наповнення;
- ❖ захист звітів про практику на підсумковій конференції.

Студент-практикант у період організації і проходження виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі зобов'язаний:

- виконувати всі види робіт, передбачені програмою виробничої практики, ретельно готуватися до проведення кожного виду науково-педагогічної професійної діяльності;
- підпорядковуватися правилам внутрішнього розпорядку ПНПУ імені В.Г. Короленка, розпорядженням адміністрації та керівників практики;
- після закінчення практики подати звітну документацію і протягом перших 10 календарних днів після виробничої практики захистити результати практики із диференційованою оцінкою.

У разі невиконання вимог, які висуваються практиканту, магістрант може бути відсторонений від проходження практики. Студент-практикант відсторонений від виробничої педагогічної практики у вищій школі або робота якого на практиці визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав індивідуальний план та підлягає відрахуванню.

Студент-практикант має право:

- з усіх питань, які виникають під час проходження виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, звертатись до факультетського керівника, методиста, завідувача кафедри загальної педагогіки та андрагогіки,

вносити пропозиції щодо удосконалення організації та проведення даного виду педагогічної практики.

- користуватися матеріальною базою, бібліотекою, кабінетами та навчально-методичним забезпеченням, використовувати технічну, інформаційно-методичну та іншу документацію, необхідну для виконання програми практики;
- на свободу науково-педагогічної творчості;
- за попередньою домовленістю відвідувати різні форми навчальних занять провідних фахівців ПНПУ імені В.Г.Короленка з метою вивчення методики викладання, знайомства з передовим педагогічним досвідом викладачів університету.

В обов'язки старости групи входить облік відвідування магістрантами бази практики, навчальних занять та інших заходів; ознайомлення їх із завданнями і дорученнями керівників практики; ведення журналу практики. Староста групи відповідає за своєчасне подання до навчально-методичного відділу (сектор практик) заповненого належним чином журналу обліку роботи викладачів впродовж 10 календарних днів після закінчення виробничої практики.

ОРІЄНТИРИ САМОПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТА ДО ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Умовами допуску до практики студента-практиканта є:

- ❖ складені екзамени з навчальних дисциплін «Педагогіка і психологія вищої школи», «Методика викладання у вищій школі»;
- ❖ співбесіда з викладачем-методистом щодо завдань, змісту та перспектив індивідуальної науково-педагогічної діяльності магістранта на період практики (з елементами самохарактеристики);
- ❖ підготовка допоміжної документації:
 - форма індивідуального комплексного плану роботи магістранта на період виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі (проект);
 - наукова, методична підготовка (завершення виконання кваліфікаційної роботи, добірка інструктивно-методичних матеріалів для організації науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи, куратора академічної групи).

II. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

2.1. НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Компетентність розглядається у психолого-педагогічній науці як інтегральний особистісно-поведінковий феномен, що визначає рівень інформаційної обізнаності людини у певній галузі наукових знань, виявлення високого ступеня розвитку практичних умінь і навичок, способів мислення, світоглядної ерудиції, досвіду з метою успішного здійснення професійної діяльності.

Науково-дослідницька компетентність викладача вищої школи – це інтегрована особистісно-професійна якість фахівця, яка відображає мотивацію до наукового пошуку, рівень оволодіння методологією педагогічного дослідження, особистісно-значущими якостями дослідника, зокрема такими, як інноваційне мислення, здатність до творчої та інноваційної діяльності.

Сформованість науково-дослідницької компетентності викладача сприяє якості науково-педагогічного дослідження, залученню студентів до навчально-дослідницької діяльності, підвищенню ефективності та якості освітнього процесу.

Структура науково-дослідницької компетентності викладача закладу вищої освіти

1) **мотиваційно-ціннісний компонент** – відображує систему цінностей, потреб і мотивів науково-дослідницької діяльності і характеризується усвідомленням особистісної та суспільної значущості науково-педагогічних досліджень у професійній діяльності викладача вищої школи; стійким пізнавальним інтересом до науково-педагогічних досліджень; потребою в розвитку дослідницьких умінь; орієнтацією на досягнення високих результатів науково-дослідної роботи;

2) **когнітивний компонент** – відображує систему методологічних, професійних, міждисциплінарних наукових знань дослідницької діяльності і включає знання методології педагогічного дослідження; структури, етапів і методів педагогічного дослідження; вимог щодо оформлення результатів педагогічного дослідження; особливостей організації науково-дослідної роботи студентів;

3) **процесуально-діяльнісний компонент** – передбачає володіння вміннями добирати адекватні меті та завданням методи дослідження й обробки даних, аналізувати наукові факти, обговорювати та інтерпретувати результати дослідження, впроваджувати їх у практику; характеризується вміннями визначати і формулювати науковий апарат дослідження (об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, методи дослідження), складати програму наукового дослідження, передбачати та здійснювати попередню оцінку результатів дослідження, здійснювати відбір методів дослідження відповідно до цілей; використовувати методи

проведення педагогічних досліджень (збирати та аналізувати наукові факти, узагальнювати їх, систематизувати, теоретично обґрунтовувати; проводити педагогічні спостереження, використовувати соціометричні методи, методи опитування, збору та оцінки результатів дослідження, педагогічну кваліметрію та інші); оформлювати результати наукових досліджень; організовувати наукову роботу зі студентами;

4) **інформаційний компонент** – передбачає володіння методами збирання даних відповідно до гіпотези дослідження, створення масивів емпіричних даних, опрацювання різноманітних інформаційних джерел; відображає вміння користуватися інформаційними джерелами (навчальна література, словники, довідники, каталоги, монографії, періодичні видання тощо), володіння методами роботи з науковою літературою, технологією складання бібліографічного списку; вміння оформлювати літературу; здатність працювати з інформацією (збір, обробка, аналіз, оцінювання повноти інформації) з використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій; спроможність до поширення наукових знань як в академічному, так і суспільному середовищах, зокрема використовуючи інформаційно-комунікаційні технології;

5) **комунікативний компонент** – включає вміння працювати з респондентами; співпрацювати з колегами у дослідницькій діяльності; здатність доносити результати наукових досліджень до кінцевих адресатів, чітко і ясно формулювати свої думки, доводити вибір власної позиції; вміння акумулювати та використовувати досвід творчої діяльності інших викладачів; вміння працювати в групах;

6) **особистісно-творчий компонент** – відображає рівень розвитку творчих якостей особистості; здатність мислити відповідно до нової наукової інформації, критично оцінювати її переваги і недоліки; вміння нестандартного мислення, пошуку нових кращих педагогічних рішень; активність, відповідальність за особисту участь в організації експерименту;

7) **професійно-рефлексивний компонент** – відображає вміння щодо усвідомлення й оцінювання процесу та результату власної дослідницької діяльності; здатність до саморегуляції; включає здатність викладача аналізувати власну наукову діяльність: доцільність, значущість обраної наукової проблеми; правильність постановки мети і завдань; адекватність змісту наукового дослідження поставленим завданням; здатність до саморегуляції: наявність знань про способи професійного самовдосконалення; уміння усвідомлювати рівень власної діяльності, своїх здібностей; уміння бачити причини недоліків у своїй роботі, в собі; бажання самоудосконалюватися; уміння використовувати механізм самооцінки власних досягнень в дослідницькій діяльності; уміння визначати рівень готовності до науково-дослідницької діяльності студентів і шляхи її підвищення.

2.2 ОСНОВНІ ФОРМИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Участь у підготовці та виконанні наукових проектів – організація і виконання науково-дослідницьких тем, міжнародних дослідницьких проектів, що фінансуються з держбюджету або позабюджетними коштами. При цьому рівень участі викладача вищої школи може варіюватися від керівника проекту до його виконавця.

Реалізація цієї форми науково-дослідницької діяльності є вельми престижною для викладача, оскільки дозволяє йому вдосконалювати професійну педагогічну майстерність, використовувати результати конкретних досліджень в освітньому процесі, є важливим моментом підвищення якості підготовки фахівців в галузі вищої освіти.

Участь у наукових і науково-практичних заходах (семінарах, конференціях, симпозіумах, конгресах та ін.). Саме результати досліджень, отримані в ході виконання науково-дослідницьких тем або міжнародних дослідницьких проектів доповідаються на міжнародних, національних, регіональних конференціях, симпозіумах, круглих столах, семінарах та ін..

Опублікування наукових робіт. Кількість наукових публікацій у певній мірі виступає індикатором рівня науково-дослідницької діяльності викладача вищої школи. Це – монографії, підручники, наукові і навчально-методичні посібники; наукові статті у наукових періодичних фахових виданнях України (в тому числі, які включені до міжнародних наукометричних баз Scopus та/або Web of Science), у міжнародних наукових періодичних виданнях; публікації у збірниках матеріалів міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференцій (статті і тези).

Підготовка та атестація кадрів вищої наукової кваліфікації. Це наукове консультування докторантів, керівництво аспірантами; участь у роботі спеціалізованих учених рад закладів вищої освіти по захисту дисертацій; участь в експертизі й опонуванні кандидатських та докторських дисертацій.

Керівництво науково-дослідницькою роботою студентів. Мова йде про керівництво студентськими науково-дослідницькими лабораторіями, науковими проблемними групами, науковими гуртками; керівництво студентськими науковими роботами, що представляються на загальноуніверситетській і всеукраїнській конкурси студентських наукових робіт, а також на інші наукові заходи (студентські наукові конференції, виставки, форуми та ін.).

2.3 АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану підготовки фахівця з вищою освітою з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки за освітньою програмою «Освітні, педагогічні науки» магістерська робота є одним із видів державної атестації випускника, який дозволяє встановити рівень його наукової кваліфікації та перевірити здатність вирішення конкретно-наукових завдань професійної діяльності.

Апробація (від лат. «*approbation*» – схвалення, визнання) – попередня перевірка в дії теоретично обґрунтованих наукових стверджень, що ґрунтується на проведенні наукового дослідження та оцінка їх ефективності на практиці.

Апробація результатів наукового дослідження – це процес і результат оцінки та схвалення науковою спільнотою істинності, ефективності, результативності й новизни результатів наукового дослідження у різних його формах з метою корегування і подальшого вдосконалення.

З метою успішної апробації результатів кваліфікаційної роботи магістранту потрібно опублікувати їх у вигляді тез доповіді на науково-практичну конференцію (міжнародну, всеукраїнську, регіональну) або наукової статті. Кількість публікацій визначається нормативним документом *«Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських / магістерських) робіт у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка»* (2021 р.).

Публікація (лат. – *оприлюднюю*) – доведення до загального відома результатів наукового дослідження, розміщення тексту у друкованому виданні.

Функції публікацій:

- оприлюднення результатів наукової роботи автора;
- сприяння встановленню пріоритету дослідника (дата підписання публікації до друку);
- свідчення про відповідний особистий внесок дослідника в розробку наукової проблеми;
- підтвердження достовірності результатів і висновків, новизни та її наукового рівня;
- підтвердження факту апробації та впровадження результатів і висновків наукової роботи;
- відбиття основного змісту наукової роботи;
- фіксація завершення певного етапу дослідження або роботи в цілому;
- забезпечення первинною науковою інформацією суспільства, сповіщення наукового співтовариства про появу нового наукового знання;
- передача індивідуального наукового результату у загальне надбання тощо.

2.3.1. Методика підготовки наукової доповіді

Наукова доповідь – публічно виголошена інформація з проблеми наукового дослідження, що оприлюднена серед науковців певної галузі та відповідає вимогам щодо змісту та структури наукової доповіді.

Загальне призначення цього виду доповіді – публічне обговорення (ідеї, ходу чи результатів) наукового дослідження.

Підготовка до наукової доповіді починається з обрання теми та визначення мети. Важливо, щоб ця тема була актуальною і цікавою для всіх слухачів, а не вузько специфічною, якщо вона, наприклад, оприлюднюється на пленарному засіданні конференції. Назва доповіді повинна відповідати її змісту й бути стислою, не перевищувати 5-7 слів.

Метою доповіді може бути інформування щодо проведення дослідної роботи, повідомлення висновків дослідження, ознайомлення з розробленими методиками, технологіями та ін.

Розрізняють такі види наукових доповідей: звітні (узагальнення роботи за певний час); поточні (інформування про хід роботи); з теми дослідження.

Необхідно зазначити, що існують **дві основні форми виступу на конференціях**: перша – доповідь (найбільш поширена), друга – повідомлення. Основною їхньою відмінною ознакою є тривалість виступу. Так, тривалість доповіді – від 10 до 30 хв., повідомлення – 5-10 хв. Цей час є умовним, оскільки перш за все необхідно враховувати регламент, який, як правило, повідомляється учасникам зібрання заздалегідь.

Для з'ясування тривалості доповіді рекомендується:

- декілька разів прочитати повний текст доповіді (в комфортних умовах, бажано перед дзеркалом);
- зробити хронометраж виступу;
- додати до цього часу 1-2 хвилини (оскільки можливі запинки чи обмовки, що потребуватиме виправлення);
- з'ясувати тривалість часу по окремим частинам доповіді (зокрема, по наведенню фактів, прикладів тощо).

Логіко-композиційний каркас доповіді складається з таких частин:

- 1) вступ, в якому аналізується проблемне поле чи конкретна проблема, що стала причиною доповіді;
- 2) основна частина, в якій оприлюднюється авторська ідея вирішення проблеми, хід чи результати наукового дослідження;
- 3) підсумок, в якому робиться висновок, надаються рекомендації, визначаються перспективи.

Після написання тексту доповіді її відкладають на деякий час, згодом перечитують та роблять редагування. За можливістю, цей текст дається на вичитку науковому керівникові, з'ясовується його думка, приймаються до відома зауваження. Текст редагується остаточно.

Доповідь повинна відрізнятися від тексту, що поданий до друку. Це здійснюється завдяки коментарям, поясненням та іншим матеріалам, які дозволяють більш детально розкрити тему доповіді. Також можливо акцентувати увагу слухачів на одному з найбільш суттєвих аспектів теми (з посиланнями в роботі). Під час доповіді доречно використовувати мультимедійні технічні засоби.

Рекомендації щодо оприлюднення наукової доповіді

1. Відповідний зовнішній вигляд. Доречно мати діловий стиль одягу та аксесуари, класичну зачіску.
2. Привітний вираз обличчя. Бажано випромінювати позитивні емоції.
3. Застосування психотехнік. Використовуйте різноманітні прийоми як для особистої підготовки до виступу, так і для впливу на аудиторію.
4. Наявність повного тексту доповіді. Текст має бути написаний з урахуванням робочої мови конференції, без скорочень та абревіатур.
5. Структуруйте доповідь за підрозділами та вивчіть їх.
6. Наявність наочного матеріалу. Підготуйте матеріали для демонстрації (не завадить мати додаткову копію цих матеріалів).
7. Враховуйте специфіку аудиторії, визначте місце для виступу.
8. Враховуйте кількісний склад та особливості слухачів (спеціальність, рівень підготовки тощо).
9. Встановіть візуальний контакт із слухачами.
10. Представтесь і повідомте тему доповіді (якщо це не зробив головуючий).
11. Початок доповіді має бути цікавим, «яскравим» (намагайтесь відразу заволодіти увагою слухачів).
12. Дотримуйтесь наукового стилю доповіді.
13. Використовуйте вербальні техніки (темп, інтонацію тощо).
14. Використовуйте невербальні техніки (жести, міміку тощо).
15. Завжди перевіряйте факти та цитати, які використовуєте.
16. Викладайте факти за рівнем їх значення (від найбільш важливого до менш суттєвого).
17. Не перевантажуйте виступ цифрами, фактами, цитатами.
18. Уникайте повторів.
19. Зробіть висновки та вкажіть перспективи рішення означеної проблеми.
20. Уважно прислуховуйтесь до запитань.
21. Якщо питання складне, не відповідайте відразу (зверніться з проханням повторити його, або зробити уточнення, що саме цікавить автора – це надасть час для обмірковування питання та формулювання відповіді).
22. Якщо не знаходите відповідь на поставлене запитання, то можливим варіантом є повідомлення про те, що сьогодні ви не готові (однозначно) дати відповідь.
23. Якщо на зроблене зауваження немає аргументованої відповіді, подякуйте за нього і пообіцяйте врахувати в подальшій праці.
24. Подякуйте за увагу, задані запитання, зроблені зауваження.
25. Будьте уважні до інших доповідачів (беріть участь у дискусіях, ставте питання).

2.3.2. Методика підготовки наукової публікації (тези, статті)

Тези (грец. *thesis* – положення, твердження) – це короткий виклад основних положень доповіді, наукової статті.

Тези наукової доповіді – це опубліковані до початку наукової або науково-практичної конференції матеріали, в яких висвітлено ключові питання наукової доповіді.

Обсяг тез становить 2-3 сторінки друкованого тексту. Як правило, тези мають вигляд короткої форми презентації результатів наукових досліджень під час виступу на науковій конференції або у пресі.

Тези орієнтовані на найсуттєвіше в науковому дослідженні, його кінцеві висновки. У них опускаються всі деталі дослідження, методи, аргументи, експерименти, описи емпіричної бази дослідження і його гіпотез.

Схематично **структура тез наукової доповіді** має такий вигляд: *теза – обґрунтування – доказ – аргумент – результат – перспективи*.

Функціональне призначення тез:

- виступають засобами короткої презентації результатів наукового дослідження та інституціоналізації отриманого знання;
- завдяки стислості допомагають у процесі побудови теорії, оскільки самі по собі є деякими узагальненнями;
- відіграють роль своєрідного стратегічного плану подальших досліджень, оскільки в їхньому змісті звичайно дається оцінка того, що зроблено, і того, що ще слід зробити;
- являють собою процес не тільки оповіщення наукового співтовариства про отримані результати, а й перевірки їх колективним інтелектом.

Моделі підготовки тез

1. Модель презентації наукового дослідження, що передбачає виклад його методології, методики і техніки, а також прогнозу можливих результатів.

2. Модель викладу результатів, відповідно до якої описується сам результат, способи його одержання і можливі напрями практичного застосування.

Алгоритм написання тез:

- усвідомлення інформації, яку будуть презентувати тези (теорію, методи, результати, методику дослідження);
- формулювання мети підготовки тез;
- формулювання назви тез, у якій повинно бути відображено основну ідею, думку, положення;
- підготовка тексту тез (виокремлення ключових позицій, що виступають у вигляді окремих тезових положень, використання класичної структури тез);
- групування тез в єдиний текст, редагування й надання їм цілісності;
- формулювання висновків тексту та перспективи подальших наукових розвідок.

Тези мають бути чітко сформульовані, не повинні повторювати одна одну, а мають підводити до певного результативного висновку, що визначає новизну і значущість висунутих положень для науки і практики.

Важливо пам'ятати, що не можна перебільшувати значення тез у науковому дослідженні. Вони не є основним інтелектуальним продуктом науки, відображають лише додатково результати досліджень, підтверджують їхню апробацію і впровадження.

Наукова стаття є одним із видів публікацій, у якій подано отримані автором наукові результати. Вона містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлює одне окреме питання за темою наукової роботи, фіксує науковий пріоритет автора, робить її матеріал надбанням фахівців.

Функції наукової статті:

- *дослідницька* – виступає формою представлення наукових результатів, методології і методів їх одержання;
- *презентаційна* – є способом презентації пріоритету дослідника і його досліджень у науковому співтоваристві;
- *оцінна* – дає оцінку станові наукових досліджень в аспекті проблематики статті;
- *комунікаційна* – являє собою засіб спілкування дослідників даної проблематики;
- *атестаційна* – забезпечує атестацію автора під час захисту наукової роботи, виступаючи як спеціальна стаття.

Основні етапи роботи над статтею

1. Визначення теми, її аналіз, складання плану.
2. Робота на першим варіантом статті на основі плану.
3. Роздуми, обмірковування щодо вирішення проблеми.
4. Послідовний виклад думки, доказове міркування, точний вибір слів і правильна побудова речень.
5. Завершення роботи, аналіз тексту, удосконалення його, виправлення.
6. Критична оцінка результатів своєї роботи, пошук слабких місць, помилок та їх виправлення.

Наукова стаття має цілком визначену структуру. Вона складається з чотирьох частин:

- вступу,
- основної частини,
- висновків,
- списку використаної літератури.

Починається вона зі **вступу**, у якому дається постановка проблеми або формулювання завдання, аргументується її актуальність з погляду динамічного розвитку науки і практики. При цьому гносеологічна актуальність звичайно зводиться до показу того, що без вирішення сформульованої проблеми наука не може далі розвиватися і розв'язувати цілий ряд інших проблем. Принципово важливий розгляд змісту самої проблеми, її гостроти, масштабів.

У першій частині статті дається оцінка тих досліджень і публікацій, що використовує автор, виділяються невирішені питання, що містяться в наукових джерелах, а також ті підходи, на які спирається автор у своєму дослідженні. Основне завдання такого короткого тематико-змістовного аналізу полягає в тому, щоб дати характеристику проблемного поля науки і показати місце в ньому дослідження автора статті. Немаловажна оцінка тих робіт, що використовуються методологічно, визначають метод наукового дослідження.

Після цього цілком логічно йде формулювання **мети статті і постановка основних завдань**, що підлягають вирішенню. При цьому звертається увага на новизну, зміст статті (факти, закономірності, тенденції, нові поняття та ін.).

В основній частині статті наводяться результати власного дослідження автора. При цьому особлива увага звертається на сам зміст дослідження, його програму, основні гіпотези й ідеї, дається характеристика фактологічної бази, методів її дослідження, а також отриманих результатів. Особливо акцентується увага на особистому внеску автора.

На закінчення статті формулюються **основні висновки** автора. При цьому виділяються, насамперед, висновки по гіпотезах, що висувалися раніше. Автор звертає увагу на те, як ці висновки сприяли розширенню і поглибленню наукового розуміння проблеми. Важливо і те, що в завершенні статті мають бути сформульовані практичні рекомендації з використання отриманих ідей у науці і практичному житті в аспекті вирішення сформульованих раніше проблем.

Список використаної літератури повинен бути істотним і достатнім; літературні джерела не повинні мати випадковий характер; у списку повинні бути представлені видання за темою статті, на них обов'язково мають бути посилання усередині статті.

Вимоги до процесу підготовки наукової статті

1. Стаття – це не науковий звіт, її призначення в забезпеченні наукової комунікації, тому автор повинен уникати звітного стилю.
2. Усі спеціальні терміни мають бути обов'язково розкрито, щоб термінологічна позиція автора була однозначною.
3. Цитати і посилання мають використовуватися доречно.
4. Мова статті має бути науковою, а не публіцистичною.
5. Стаття не повинна бути занадто загальною і надмірно детальною.

Особливо цінними є статті, опубліковані у фахових виданнях України з певної галузі наукових знань, а також у міжнародних наукових періодичних виданнях.

2.4 РОБОТА В ІНСТИТУЦІЙНОМУ РЕПОЗИТАРІЇ УНІВЕРСИТЕТУ (IRNPNU)

Репозитарій – це місце, де зберігається інформація.

Науковий репозитарій відкритого доступу – мережевий сервіс зі зберігання, систематизації та поширення творів у цифровому вигляді, що надається установою її працівникам та іншим зацікавленим особам. Репозитарій надає доступ до дисертацій, монографій, наукових видань та праць науковців, навчально-методичних матеріалів, патентів науково-педагогічних працівників та кваліфікаційних робіт студентів.

Репозитарій IRNPNU (далі *IRNPNU*) – це науковий репозитарій (електронний архів), що накопичує документи наукового, освітнього та методичного призначення, створені працівниками будь-якого структурного підрозділу Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, докторантами, аспірантами та студентами університету, а також надає до них постійний безкоштовний повнотекстовий доступ через Інтернет. Репозитарій Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка є частиною загальної електронної колекції Наукової бібліотеки університету. Адреса репозитарію в Інтернеті: <http://dspace.pnpu.edu.ua/>

Основне призначення IRNPNU – накопичення, систематизація та зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів університетської спільноти, надання відкритого доступу до них засобами Інтернет-технологій, поширення цих матеріалів у середовищі світового науково-освітнього товариства.

Тематичний склад визначається відповідно до наукового та навчального процесів університету. До репозитарію можуть бути залучені: статті, монографії, підручники, методичні матеріали, тематичні збірки, матеріали конференцій (препринти або постпринти); наукові публікації працівників Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, здійснені в інших видавництвах, за умови відсутності заборони на їх розміщення в репозитарії з боку видавництв; автореферати дисертацій, що захищені працівниками Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка; інші матеріали наукового, освітнього або методичного призначення за бажанням їх автора.

За видами електронних ресурсів репозитарій не має обмеження. Це можуть бути будь-які електронні текстові дані, електронні числові дані, електронні картографічні дані, електронні зображення (відео, презентації), електронні звукові дані, електронні інтерактивні мультимедіа.

Роботи аспірантів і студентів будуть розміщені за наявності рекомендації наукового керівника, який реєструється у репозитарії і підтверджує свою рекомендацію.

Публікації, що передаються у репозитарій, забезпечуються заголовками, прізвищами авторів, анотацією мовою оригіналу та ключовими словами українською, російською та англійською мовами.

Фонди для перегляду зібрань інституційного репозитарію

1. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка.
2. Макаренкіана.
3. Автореферати та дисертації.
4. Авторські свідоцтва, патенти.
5. Бібліотека.
6. Інші видання.
7. Мультимедійні матеріали.
8. Наукові видання.
9. Наукові праці студентів.
10. Факультети та кафедри.

2.5 ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ: СУТНІСТЬ, ФОРМИ, ВИДИ

Підвищення кваліфікації – це процес професійного розвитку викладача вищої школи відповідно до державної політики у галузі вищої освіти та забезпечення її якості.

Обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації викладачів вищої школи встановлюється в годинах та/або кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (один кредит ЄКТС становить 30 годин). Згідно *«Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»*, педагогічні та науково-педагогічні працівники ЗВО підвищують свою кваліфікацію не рідше одного разу на п'ять років. За цей період вони повинні здобути не менше ніж 6 кредитів ЄКТС. Яким чином отримати ці кредити, вирішує сам працівник – він може пройти навчання, яке йому принесе йому вже у перший рік 6 кредитів, або ж раз на рік проходити короткі одно- або двотижневі курси, які будуть приносити йому по 1-2 кредити.

Формами підвищення кваліфікації є:

- *інституційна* – навчання в закладі вищої освіти очно (за денною або вечірньою формами), та заочно (за дистанційною, мережевою формами);
- *дуальна* – поєднання навчання і роботи (набуття практичних навичок на підприємстві, установі чи в організації).

Під час підвищення кваліфікації такі форми можуть поєднуватись. Наприклад, викладач може проходити курс, який передбачає використання як очних, так і дистанційних занять, за які нараховуються кредити.

Основними видами підвищення кваліфікації є:

- *навчання за програмою підвищення кваліфікації*, у тому числі участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо;
- *стажування* – навчання на робочому місці після або одночасно з теоретичною підготовкою для оволодіння практичними навичками.

Додаткові види підвищення кваліфікації:

- участь у програмах академічної мобільності;
- самоосвіта (інформальна освіта);
- здобуття наукового ступеня (доктора філософії чи доктора наук);
- здобуття вищої освіти (освітнього ступеня бакалавра або магістра).

Такі види діяльності можуть бути зараховані як підвищення кваліфікації лише за рішенням вченої ради закладу вищої освіти.

Програма підвищення кваліфікації затверджується суб'єктом підвищення кваліфікації та повинна містити інформацію про її розробника (розробників), найменування, мету, напрям, зміст, обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або в кредитах ЄКТС, форму (форми) підвищення кваліфікації, перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться (загальні, фахові тощо).

Програма може містити інформацію про:

- розподіл годин за видами діяльності (консультація; аудиторна, практична, самостійна і контрольна робота тощо);
- особу (осіб), які виконують програму (рівень вищої освіти, категорія, науковий ступінь, педагогічне/вчене звання, місце та/або досвід роботи тощо);
- терміни виконання програми;
- місце виконання програми (за місцезнаходженням суб'єкта підвищення кваліфікації та/або за місцезнаходженням замовника тощо), очікувані результати навчання;
- вартість (у разі встановлення) або про безоплатний характер надання освітньої послуги;
- графік освітнього процесу;
- мінімальну та максимальну кількість осіб в групі;
- академічні, професійні можливості за результатами опанування програми;
- можливість надання подальшої підтримки чи супроводу;
- додаткові послуги (організація трансферу, забезпечення проживання і харчування, перелік можливих послуг для осіб з інвалідністю тощо);
- документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації тощо.

Суб'єкти підвищення кваліфікації можуть розробляти програми підвищення кваліфікації на основі типових програм підвищення кваліфікації, що затверджуються Міністерством освіти і науки України.

Суб'єкти підвищення кваліфікації забезпечують відкритість і доступність інформації про кожну власну програму підвищення кваліфікації шляхом її оприлюднення на своїх веб-сайтах.

2.6 ЛЕКЦІЯ ЯК ПРОВІДНА ФОРМА ТЕОРЕТИЧНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Лекція (лат. «*lectio*» – читання) – основна форма організації теоретичного навчання у вищій школі: стрункий, логічно завершений, науково обґрунтований, послідовний і систематизований виклад певної наукової проблеми, теми чи розділу навчального предмета, ілюстрований за необхідністю наочною та демонструванням дослідів.

З лекції починається перше знайомство студентів із навчальною дисципліною, її категоріальним апаратом, відбувається закладення наукових знань з певної галузі науки.

Головна мета лекції – надати систематизований виклад основ науки, що вивчається, і тим самим підготувати студентів до самостійної роботи з науково-методичними джерелами.

Лекторська майстерність викладача складається з наступних показників:

- наукова ерудиція, теоретична і методична грамотність;
- навички структурної і змістовної обробки наукового і навчального матеріалу за темою лекції, адаптації складного матеріалу до навчальних цілей;
- оволодіння змістом підготовленої лекції, внутрішній суб'єктивний аналіз, визначення смислових акцентів навчального матеріалу;
- обробка методів і техніки викладення лекційного матеріалу, самоаналіз і самооцінка майстерності спілкування.

Загальнодидактичні вимоги до лекцій у вищій школі:

- відповідність змісту лекції робочій навчальній програмі, відображення в змісті найновіших досягнень науки і техніки, висвітлення перспективи подальшого розвитку наукових пошуків;
- реалізація вимог загальнодидактичних принципів навчання: науковості, систематичності і послідовності, свідомості, активності й самостійності, наочності, зв'язку змісту навчального матеріалу з професійною діяльністю, доступності, емоційності та ін.;
- забезпечення логіки змістового наповнення та відповідно доцільної структури лекції відповідно змісту навчального матеріалу;
- співвідношення інформаційності і проблемності матеріалу, чіткість і логічна стрункість викладу;
- методичне забезпечення лекції – виділення основних думок, положень і визначень, формулювання висновків і рекомендацій, підбір ілюстративного матеріалу, використання сучасних технічних засобів навчання;

- сприяння активізації уваги, загального і професійного мислення студентів, спонукання їх до творчої навчально-пізнавальної діяльності;
- виокремлення певних компонентів змісту для самостійного опрацювання студентами з належним методичним забезпеченням.

У практиці роботи у вищій школі в залежності від курсу навчання (перший чи завершальний), форм навчання (стаціонарне, заочне), періоду вивчення навчального предмета (початок, середина, завершення) склалися різні **види лекцій**. До них відносяться: вступна, тематична, оглядова, настановча, підсумкова.

За провідним методом викладання навчального матеріалу лекції бувають:

- ❖ лекція інформаційно-пояснювального характеру (метод пояснення),
- ❖ лекція-розмірковування (метод розмірковування),
- ❖ лекція-бесіда (метод бесіди),
- ❖ проблемна лекція (проблемний метод),
- ❖ лекція-візуалізація (метод наочності),
- ❖ бінарна лекція (метод діалогу),
- ❖ лекція-прес-конференція (метод запитань-відповідей),
- ❖ лекція із запланованими помилками (метод пошуку помилок).

Характеристику кожного виду лекції надано у списку рекомендованої літератури та можна знайти у педагогічних словниках, довідниках та енциклопедіях.

Процес підготовки викладача до лекції.

Особливе значення в процесі підготовки до окремого лекційного заняття та курсу в цілому має професійний досвід викладача, його теоретична інформованість та методична грамотність. Цей досвід виявляється, насамперед, в умінні орієнтуватися у великому потоці професійної інформації. Література, що використовується при підготовці до лекцій, може бути розподілена на такі види:

- ❖ наукова (книжна продукція, періодичні наукові видання),
- ❖ навчальна (підручники, наукові і навчально-методичні посібники, курси лекцій),
- ❖ методична (загальна і галузева, відповідні навчальні плани і програми),
- ❖ довідкова (словники, довідники, енциклопедії),
- ❖ художня,
- ❖ загальна періодика (газети і журнали).

Алгоритм підготовки викладача до лекції:

Насамперед, викладачеві потрібно усвідомити структуру лекції, яка складається зі:

- 1) вступної частини, на якій викладач знайомить студентів із темою лекції, її планом, метою і завданнями; визначає актуальність теми, ступінь її розробленості в науці й практиці;
- 2) основної частини, яка розкриває тему лекції відповідно плану;
- 3) заключної частини, що містить висновки і узагальнення навчального матеріалу.

Підготовка викладача до лекції складається з наступних етапів:

1. Аналіз змісту навчальної дисципліни, що передбачено робочою навчальною програмою. Усвідомлення логічної послідовності лекційних занять, їх цілісності й завершеності в процесі вивчення наукових основ навчального предмета.

2. Формулювання теми лекції та визначення її провідної ідеї: назва лекції повинна бути короткою і відображати сутність теми, від провідної ідеї залежить мета і основні завдання лекції.

3. Визначення місця теми лекції в курсі навчальної дисципліни, її зв'язок з іншими темами, суміжними дисциплінами, врахування специфіки студентської аудиторії.

4. Складання плану лекції, який дозволяє мисленнєво уявити логіку, послідовність та основні змістові блоки навчального матеріалу та визначає відбір суттєвої інформації.

5. Підбір і систематизація інформаційного матеріалу (вивчення наукових джерел; підбір фактів, їх аналіз і узагальнення).

6. Відбір оптимальних й ефективних методів і засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, прогнозування можливих запитань студентів, підготовка відповіді на них.

7. Формулювання висновків і узагальнень викладеного навчального матеріалу.

Прийоми активізації уваги студентів на лекції: поставити проблемне питання, розповісти парадоксальний випадок, зробити опору на інтереси студентів, розпочати з цікавого епіграфа, повідомити несподіваний факт, навести цікаву цитату, продемонструвати зіткнення суперечливих думок, пожартувати, заінтригувати на початку лекції, процитувати напам'ять цікаві вислови та ін.

Прийоми, що допомагають зберегти увагу студентів на лекції: голосова і емоційна модуляції (зміна інтонації, тембру, висоти, гучності мови); модуляція темпу мовлення (витримування паузи, зміна швидкості мовлення); образні приклади, варіативне повторення; зміна місця лектора в аудиторії; композиційні особливості викладу матеріалу; контрастне порівняння, співставлення; акцентування уваги на головному, суттєвому; навмисні помилки; ліричний відступ у контексті змісту лекції; практична значущість змісту; психологічні паузи; новизна змісту, методів, прийомів та їх урізноманітнення ін..

2.7 СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ, ВИДИ, ОСОБЛИВОСТІ

Семінар – форма організації навчання у вищій школі, на підготовчому етапі якої домінує самостійна робота студентів із літературними джерелами та іншими дидактичними засобами щодо висвітлення проблематики, питань і завдань навчального заняття, в процесі якого відбувається активне обговорення, виступи і дискусії студентів під керівництвом викладача та спільне обґрунтування узагальнень і висновків.

Семінарське заняття спрямоване на поглиблене вивчення предмета при активному використанні творчих здібностей самих студентів.

Цілі і завдання семінарів відповідають загальній ідеї і напрямку лекційного курсу; визначаються відповідно теми семінару; регламентуються очікуваними результатами вивчення навчального предмета, що визначені робочою навчальною програмою.

Вони повинні бути спрямовані, насамперед, на розвиток інтелектуальних здібностей та мислення студента; дієвість науково-теоретичних і операційних знань; формування навичок розумової праці та залучення до активної практичної діяльності.

Визначаючи **методичну концепцію організації і проведення семінарських занять**, слід виходити з того, що:

❖ до семінарських занять висувуються *загальнодидактичні вимоги* (науковість, доступність, єдність форми і змісту, забезпечення зворотного зв'язку, проблемність та ін.);

❖ при виборі методики проведення семінарських занять слід урахувувати *особливості*, зумовлені логікою викладання конкретної *дисципліни* та психолого-педагогічних *особливостей студентської групи*;

❖ необхідно забезпечувати *високий рівень мотивації* навчальної діяльності студентів (вивчення теми слід розпочинати із з'ясування її значення для засвоєння даної чи інших дисциплін, у майбутній професійній діяльності тощо);

❖ необхідно дотримуватися *принципу професійної спрямованості навчання* у вищій школі та здійснювати різнорівневі міжпредметні зв'язки з іншими дисциплінами, практичним навчанням, що забезпечує формування єдиної системи знань, умінь та навичок студентів;

❖ важливим завданням є також *формування професійної культури і мислення* студентів, навичок самоосвіти;

❖ у процесі проведення семінарського заняття необхідно забезпечувати органічну *єдність теоретичного і дослідно-експериментального пізнання*;

❖ семінарські заняття мають *гармонійно поєднуватися* з лекційними, практичними і лабораторними заняттями та самостійною роботою студентів.

Семінарські заняття виконують такі основні функції:

❖ *навчальну* (поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару);

❖ *розвивальну* (розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з різними літературними джерелами, формування умінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо);

❖ *виховну* (виховання відповідальності, працелюбності, формування культури спілкування і професійного мислення, потреби раціоналізації навчально-пізнавальної діяльності, прищеплення інтересу до вивчення конкретної дисципліни та до професії в цілому);

❖ *діагностично-корекційну та контролюючу* (діагностика рівня засвоєння навчального матеріалу студентами, контроль за якістю засвоєння, виявлення прогалин у засвоєнні та їх подолання).

Види семінарських занять у вищій школі

➤ семінар-діалог («запитання-відповідь»)	➤ семінар вирішення творчих завдань і вправ
➤ семінар-диспут	➤ семінар-круглий стіл
➤ семінар-розгорнута бесіда з коментуванням першоджерел на основі плану семінарського заняття	➤ семінар-екскурсія до музеїв, пам'ятних місць, кімнат-музеїв у навчальних закладах
➤ усні доповіді студентів із наступним їх обговоренням	➤ контрольна (письмова) робота по окремих питаннях модулів із наступним обговоренням
➤ обговорення письмових реферативних повідомлень, що підготовлені студентами за темою семінару	➤ семінар за матеріалами досліджень, проведених студентами під керівництвом викладача
➤ семінар прес-конференція	➤ семінар-колоквіум

Алгоритм підготовки викладача до семінарського заняття:

1. Аналіз теми заняття в структурі робочої навчальної програми, визначення дидактичних цілей і завдань семінару.
2. Зв'язок теми семінарського заняття з темою лекції, темами попередніх і наступних семінарів.
3. Усвідомлення сутності й значущості основних наукових проблем, винесених на обговорення на семінарське заняття, їх розробленості в науці й практиці.
4. Опрацювання наукової, навчальної, методичної і довідкової літератури за темою семінару.
5. Визначення структурних компонентів семінарського заняття, усвідомлення їх логічної послідовності і взаємодетермінованості.
6. Складання розгорнутого плану-конспекту проведення семінарського заняття, ретельне обдумування його кожного етапу.
7. Визначення методів, прийомів і засобів забезпечення навчально-пізнавальної активності студентів на семінарі.
8. Формулювання власної думки з кожного питання семінару, обґрунтування власних міркувань.
9. Моделювання вступної і заключної частини семінарського заняття.

На семінарських заняттях відбувається **активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів**, яка стимулює:

- ❖ розвиток навичок професійного мовлення;
- ❖ розвиток здібностей (організаторських, комунікативних, конструктивних, прогностичних, перцептивних, сугестивних, аналітичних та ін.);
- ❖ розвиток самостійності й критичності мислення;
- ❖ розвиток уміння обґрунтовувати й аргументувати власну точку зору;
- ❖ вивчення й аналіз першоджерел;
- ❖ розвиток уміння співвідносити дані різних наукових джерел, систематизувати й узагальнювати їх;
- ❖ вивчення додаткової наукової літератури за темою;
- ❖ розвиток уміння пов'язувати теоретичні положення з практичними ситуаціями;
- ❖ критичне ставлення до власного виступу і виступів своїх конкурсників;
- ❖ вироблення глибоких професійних переконань.

Критерії оцінки якості проведення семінарського заняття:

- ❖ цілеспрямованість (постановка проблеми, зв'язок теорії і практики майбутньої професійної діяльності);
- ❖ планування (цілі і завдання; логічна послідовність і зміст питань, доцільна їх кількість, відповідність темі; характер творчих завдань, першоджерела, список рекомендованої літератури);
- ❖ організація семінарського заняття (відповідність хронометражу змісту заняття, мотивація навчально-пізнавальної діяльності студентів, дотримання психолого-педагогічних вимог, доцільність використання цифрових технологій);
- ❖ підготовленість викладача і його майстерність;
- ❖ стиль проведення семінару (пожвавлений, дискусійний, інертний);
- ❖ активність студентів (робота інтелекту, емоцій, почуттів студентів; залучення їх до співпраці й співтворчості);
- ❖ характер відносин викладача і студентів (суб'єкт-суб'єктний, авторитарний, ліберальний, песимістичний);
- ❖ ставлення студентів до предмету, що вивчається.

2.8 СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ, ВИКОНАННЯ ТА КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Виходячи з вимог відповідних нормативних документів у сфері вищої освіти, самостійна робота студентів є обов'язковим компонентом освітнього процесу, оскільки ця форма навчальної роботи призначена для закріплення і поглиблення отриманих раніше знань, умінь, навичок.

Актуалізація питань самостійної роботи у вітчизняній вищій школі обумовлена наступними тенденціями розвитку суспільства і освіти:

- сучасні соціокультурні реалії визначають необхідність практичної реалізації ідеї навчання впродовж усього життя, яке вимагає від студентів постійного творчого самовдосконалення власної особистості;

- умови інформаційного суспільства детермінують необхідність принципових змін в організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, які характеризуються загальним скороченням аудиторного навантаження, відходом від пасивного сприйняття і засвоєння лекційного матеріалу і, як наслідок, зростанням ролі самостійної роботи студентів;

- базовий акцент у навчанні поступово зміщується з викладання на процес навчання як самостійну роботу студентів у вищій школі.

Самостійна робота студентів – це форма організації їх навчальної діяльності, здійснювана під прямим або непрямим керівництвом викладача, в ході якої студенти переважно або повністю самостійно виконують різного виду завдання з метою розвитку знань, умінь, навичок і особистісно-професійних якостей.

У дидактичній і методичній літературі можна зустріти численні класифікації типів і видів самостійної роботи студентів за різними підставами і критеріями.

Дослідники класифікують самостійні роботи студентів:

- за дидактичною метою їх застосування: пізнавальні, практичні, узагальнювальні;

- за типами завдань, що необхідно вирішити: пізнавальні, творчі, дослідницькі та ін.;

- за рівнем проблемності: репродуктивні, репродуктивно-дослідницькі, дослідницькі (творчі);

- за характером комунікативної взаємодії студентів: фронтальні, групові, індивідуальні;

- за місцем їх виконання: аудиторні, домашні;

- за методами наукового пізнання: теоретичні, експериментальні, що спрямовані на моделювання, спостереження, класифікацію, узагальнення, систематику.

Проте якого б типу і виду самостійну роботу студентів не організовував викладач, важливо, щоб він враховував і глибоко розумів специфіку виду навчально-пізнавальної діяльності самих студентів.

Потрібно зазначити, що самостійна навчально-пізнавальна діяльність студента, в якій би формі вона не виступала, завжди має єдину основу в процесі навчання – **індивідуальне пізнання**. Воно базується на трьох видах діяльності студента:

1) діяльності по засвоєнню понять, теорій, закономірностей або застосуванню готової інформації в знайомих ситуаціях навчання (при рішенні типових пізнавальних завдань);

2) діяльність, метою якої є визначення можливих модифікацій дії засвоєних закономірностей в змінених умовах ситуації – навчання;

3) діяльність, спрямована на самостійне відкриття закономірностей (рішення творчих завдань).

Організація будь-якої **самостійної роботи студентів має три етапи**:

- перший етап – постановка перед студентами цілей, задач, завдань, надання вказівок і роз'яснень по їх виконанню;
- другий етап – період самоорганізації студентів і їх безпосередня діяльність по виконанню завдань, поставлених викладачем;
- третій етап – оцінка і підведення підсумків виконання самостійної роботи студентів.

При усій простоті названих етапів потрібно велике мистецтво викладача, щоб стимулювати інтерес студентів до самостійної роботи, активізувати і інтенсифікувати їх навчальну діяльність.

Як активізувати й інтенсифікувати самостійну роботу студентів? Для цього доцільно використовувати такі правила:

1. Послідовно ускладнюйте зміст завдань самостійної навчальної діяльності студентів.

2. Чітко формулюйте мету виконання завдань.

3. Для розвитку загальнодидактичних умінь студентів використовуйте «плани узагальненого характеру», евристичні приписи та інші засоби їх активного формування.

4. Поєднуйте контроль із самоконтролем, оцінку – із самооцінкою студентів.

5. Диференціюйте постановку завдань для самостійної роботи студентів.

6. Гнучко поєднуйте самостійну роботу студентів з іншими формами і методами навчання.

7. Розробіть наскрізну програму розвитку умінь студентів в організації самостійної роботи: пізнавальних, організаційних, комунікативних та інших.

ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Написання реферату. Мета самостійної роботи – розширення наукового світогляду, оволодіння методами теоретичного дослідження, розвиток самостійного мислення студента.

Реферат (від лат. *refere* – доповідати, повідомляти) – продукт самостійного творчого осмислення і перетворення тексту першоджерела з метою отримання нових відомостей і суттєвих даних.

Види рефератів:

➤ *реферат-конспект*, що містить фактичну інформацію в узагальненому вигляді, ілюстративний матеріал, різні відомості про методи дослідження, його результати та можливості застосування;

➤ *реферат-резюме (індикативний реферат)* – містить основні положення на основі вивчення тільки одного наукового першоджерела (наприклад, реферат-резюме за темою наукової статті);

➤ *реферат-огляд* – створюється на основі декількох джерел, де співставляються різні точки зору з даного питання і виступає цілісною характеристикою змісту документів;

➤ *реферат-довідь* – містить об'єктивну оцінку проблеми;

➤ *реферат-фрагмент першоджерела* – створюється у тих випадках, коли в документі-першоджерелі можливо виокремити частину, розділ, або фрагмент, що відображує інформаційну сутність документу;

2. Написання конспекту. Мета самостійної роботи – вироблення умінь і навичок грамотного викладу питань теорії і практики у письмовому вигляді.

Конспект (лат. *conspectus* – огляд, викладення) – письмовий текст, що систематично, коротко, логічно й послідовно передає зміст основного джерела інформації (статті, книги, лекції та ін.) або синтезуюча форма запису, що вміщує план джерела інформації, виписки з нього та його тези.

Види конспектів:

➤ *план-конспект* – конспект на основі сформованого плану, що складається з певної кількості пунктів із заголовками та підпунктів, які відповідають певним частинам джерела інформації;

➤ *текстуальний конспект* – детальна форма викладу, що ґрунтується на виписках з тексту-першоджерела та його цитуванні з логічними зв'язками;

➤ *довільний конспект* – конспект, що включає декілька способів роботи над матеріалом (виписки, цитування, план та ін.);

➤ *конспект-схема* – конспект на основі плану, що складається з пунктів у вигляді запитань, на які потрібно дати відповідь;

➤ *тематичний конспект* – розробка і висвітлення у формі конспекту певного питання, теми;

➤ *опорний конспект* – конспект, в якому зміст джерела інформації закодований за допомогою графічних символів, малюнків, цифр, ключових слів та ін.;

- *зведений конспект* – обробка декількох текстів з метою їх зіставлення, порівняння і зведення до єдиної конструкції;
- *вибірковий конспект* – вибір з тексту першоджерела інформації на певну тему.

Форми конспектування

- *план* (простий, складний) – форма конспектування, яка включає аналіз структури тексту, узагальнення, виділення логіки розвитку подій і їх суті;
- *виписки* – проста форма конспектування, яка майже дослівно відтворює текст;
- *тези* – форма конспектування, яка є умовиводами, зробленими на основі прочитаного. Виділяють прості і ускладнені тези (окрім основних положень, включають також другорядні);
- *цитування* – дослівна виписка, яка використовується, коли передати думку автора своїми словами неможливо.

3. Створення глосарію. Мета самостійної роботи – підвищити рівень інформаційної культури; одержати нові знання; відпрацювати необхідні навички в предметній галузі навчального курсу.

Глосарій – словник спеціалізованих термінів та їх визначень. Стаття глосарію – визначення терміну. Зміст завдання: збір і систематизація понять або термінів, що об'єднані загальною специфічною тематикою за одним або декількома джерелами.

4. Розробка проекту (індивідуального, групового). Мета самостійної роботи – розвиток здатності прогнозувати, проектувати, моделювати. Проект – обмежена в часі цілеспрямована зміна окремої системи зі встановленими вимогами до якості результатів, можливими рамками витрати засобів і ресурсів та специфічною організацією.

Варіантами завдання для магістрантів при проходженні виробничої науково-педагогічної практики можуть бути проектування розділу експертно-оцінної технології діяльності куратора академічної групи; розробка проекту технологічної карти навчального заняття у вищій школі та ін.

5. Виконання кейс-завдання. Мета самостійної роботи – формування уміння аналізувати в короткі терміни великий об'єм неупорядкованої інформації, прийняття рішень в умовах обмеженої кількості інформації.

Кейс-завдання (*англ. case – випадок, ситуація*) – метод навчання, що ґрунтується на аналізі практичних проблемних ситуацій – кейсів, які пов'язані з конкретною подією або послідовністю подій. Види кейсів: ілюстративні, аналітичні, пов'язані з прийняттям рішень.

6. Складання тематичного портфоліо робіт. Мета самостійної роботи – розвиток здатності до систематизації і аналізу інформації з обраної теми, роботи з емпіричними даними, із способами і технологіями вирішення проблем.

Тематичне портфоліо робіт – матеріали, що відображають цілі, процес і результат вирішення конкретної проблеми в рамках тієї чи іншої теми курсу (модуля). Портфоліо робіт складається з декількох розділів, які узгоджуються з викладачем.

Структура тематичного портфоліо робіт:

- супровідний текст автора портфоліо з описом мети, призначення і короткого опису документу;
- зміст;
- органайзер (схеми, малюнки, таблиці, графіки, діаграми, гістограми);
- лист спостережень за процесами, які сталися за час роботи;
- письмові роботи;
- відеофрагменти, комп'ютерні програми;
- рефлексивний журнал (особисті міркування і питання студента, які дозволяють виявити зв'язок між одержаними та тими знаннями, які будуть отримані).

7. Інформаційний пошук. Мета самостійної роботи – розвиток здатності до проектування і перетворенню навчальних дій на основі різноманітних видів інформаційного пошуку.

Інформаційний пошук – пошук неструктурованої документальної інформації.

Завдання інформаційного пошуку: вирішення питань моделювання; класифікація документів; фільтрація документів; проектування архітектури пошукових систем та інтерфейсів користувачів; виокремлення інформації (анотування і реферування документів); вибір інформаційно-пошукової мови запиту в пошукових системах.

Зміст завдань по видах пошуку:

- пошук бібліографічний – пошук необхідних відомостей про першоджерело, встановлення його наявності в системі інших джерел, що ведеться шляхом пошуку бібліографічної інформації і бібліографічних посібників (інформаційних видань);
- пошук самих інформаційних джерел (документів та видань), в яких є або може міститися потрібна інформація;
- пошук фактичних відомостей, що містяться в літературі, книзі (наприклад, про історичні факти і події, про біографічні дані з життя і діяльності письменника, ученого та ін.).

8. Використання інфографіки. Мета самостійної роботи – засвоєння відносин між поняттями або окремими розділами теми за допомогою інфографіки.

Інфографіка – галузь комунікативного дизайну, в основі якої лежить графічне представлення інформації, зв'язків, числових даних і знань. Варіанти завдання: представити інформацію по заданій темі за допомогою зорових форм – знаків, графічного дизайну, малюнків, ілюстрацій.

9. Розробка мультимедійної презентації. Мета самостійної роботи – засвоєння (закріплення, узагальнення, систематизація) навчального матеріалу; забезпечення контролю якості знань; формування спеціальних компетенцій, що забезпечують можливість роботи з інформаційними технологіями; становлення загальнокультурних компетенцій.

Мультимедійна презентація – представлення змісту навчального матеріалу, навчального завдання з використанням мультимедійних технологій.

Основні види мультимедійної презентації :

- навчальні і тестові презентації (дозволяють познайомити зі змістом навчального матеріалу і контролювати якість його засвоєння);
- презентації електронних каталогів (дають можливість поширювати великі об'єми інформації швидко, якісно і ефективно);
- електронні презентації і рекламні ролики (служать для створення іміджу і поширення інформації про об'єкт);
- презентації-візитні картки (надають уявлення про автора роботи).

Мультимедійні презентації за призначенням:

- презентація супроводу освітнього процесу (є джерелом інформації і засобом привертання уваги слухачів);
- презентація навчального або науково-дослідного проекту (використовується для привертання уваги слухачів до основної ідеї або концепції розвитку проекту з точки зору його можливої ефективності і результативності застосування);
- презентація інформаційної підтримки освітнього процесу (є оновленням банку літератури, контрольних і тестових завдань, питань до підсумкової і тематичної атестації);
- презентація-звіт (мультимедійний супровід звіту у вигляді декількох фрагментів, що логічно пов'язані між собою залежно від структури звіту).

Одним із способів перевірки якості організації самостійної роботи студентів є контроль: 1) коригуючий (здійснюється під час індивідуальних консультацій з приводу виконання форми самостійної роботи); 2) констатуючий (за результатами виконання спеціальних форм самостійної роботи); 3) самоконтроль (здійснюється самим студентом); 4) поточний (за ходом виконання контрольних аудиторних та інших форм самостійної роботи, встановлених робочою програмою навчальної дисципліни); 5) проміжний (оцінка результату навчання як підсумку виконання студентом усіх форм самостійної роботи).

Види самостійної роботи у вищій школі за ступенем її креативності

Вид самостійної роботи	Характеристика виду самостійної роботи
Самостійна робота за зразком	<i>Низький рівень навчальної самостійності студентів.</i> Цей тип діяльності ґрунтується на трансляції традиційного методу вирішення проблеми в аналогічну або майже аналогічну навчальну ситуацію. Подібна робота здійснюється з використанням алгоритмів, які раніше продемонстрував викладач і випробували студенти при рішенні попередніх навчальних завдань. Таким чином, при виконанні самостійної роботи за зразком, студенти здійснюють пряме перенесення вже відомого способу рішення в схоже внутрішньооб'єктне проблемне поле. У цьому випадку їх навчальна діяльність орієнтована на оволодіння базовим комплексом методів самостійної роботи.
Самостійна робота реконструктивно-варіативного типу	<i>Середній рівень навчальної самостійності студентів.</i> Самостійна робота реконструктивно-варіативного типу сприяє осмисленому перенесенню отриманих знань у типові ситуації, навчає студентів аналізувати реалії, факти і феномени, створює необхідні умови для розвитку їх пізнавальної діяльності, формує систему методів і прийомів пізнання об'єктивної реальності.
Евристична самостійна робота	<i>Достатній рівень навчальної самостійності студентів.</i> Евристична самостійна робота обумовлює можливість розкриття творчого потенціалу студентів. Виконання такої роботи дозволяє їм здійснювати безперервний пошук нових рішень поставлених завдань, узагальнювати і систематизувати отримані знання, переносити їх в нестандартні навчальні ситуації.
Внутрішньооб'єктна й міжпредметна дослідницька самостійна робота	<i>Високий рівень навчальної самостійності студентів.</i> Така діяльність займає вищий ступінь в ієрархії самостійної роботи студентів. Виконання подібної самостійної навчальної діяльності вимагає здатності студентів до перетворення знань і методів рішення поставлених навчальних завдань, самостійної творчої розробки нових алгоритмів вирішення проблем. Самостійну роботу даного типу традиційно представлено пізнавальними завданнями, умовами яких є: аналіз незвичайних ситуацій; виявлення характерних ознак навчальних проблем, що виникають в таких ситуаціях; самостійний пошук методів дослідницької розробки цих проблем; вибір із вже відомих способів дослідницької навчальної діяльності найбільш раціональних, їх модифікація відповідно до умов навчальної ситуації.

Таким чином, в цілому ефективність самостійної роботи студентів у вищій школі залежить від науково-методичної основи її організації, якою виступає суб'єктно-особистісний та творчо-діяльнісний підходи.

2.9 ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Виховання є процесом віддзеркалення як індивідуальних рис людської взаємодії, так і тенденцій та закономірностей конкретно-історичних суспільних відносин. Результат виховання – *вихованість особистості* – проявляється в якості спілкування, поведінки, діяльності та характері відносин з іншими людьми.

Виховання у вищій школі – це спеціально-організований цілеспрямований творчий *процес формування* педагогічно доцільних суб'єкт-суб'єктних морально-естетичних виховуючих відносин викладачів і студентів, який спрямований на розкриття індивідуально-особистісного потенціалу кожного студента, становлення його професійної культури.

Зміст виховання у вищій школі – це *система цінностей* світової і національної культури, яку студенти повинні засвоїти, зберегти і розвинути відповідно до поставленої мети і завдань виховання у вищій школі.

Кодекс цінностей сучасного українського виховання включає такі групи(за О. Вишневським):

- ❖ абсолютні, вічні цінності (віра, надія, любов, доброта, чесність, гідність, сумління, милосердя, шляхетність та ін.);
- ❖ громадянські цінності (свобода, прагнення до соціальної гармонії, повага до закону, права людини, суверенітет особи та ін.);
- ❖ національні цінності (українська ідея, державна незалежність України, патріотизм, історична пам'ять, національна гідність та ін.);
- ❖ цінності сімейного життя (подружжя вірність, піклування про дітей і батьків, злагода, гармонія стосунків поколінь у сім'ї та ін.);
- ❖ цінності особистісного життя (внутрішня свобода, самоповага, воля, розум, здоровий глузд, рішучість, оптимізм та ін.);
- ❖ валео-екологічні цінності (увага до власного здоров'я, прихильність до спорту, фізичної праці, здоровий спосіб життя, єдність із природою, дбайливе ставлення до всього живого на Землі та ін.).

Національне виховання студентської молоді, як спосіб відтворення особистості в культурі своєї нації і націй світу, передбачає засвоєння студентом системи цінностей соціального досвіду людства шляхом осягнення світової і національної культури, традицій, філософії та

релігії. Реалізація етнічного самовираження студентської молоді у продуктивній творчій діяльності здійснюється відповідно до обраних нею галузей народної творчості:

- ❖ фольклорна музично-поетична творчість;
- ❖ народна хореографія;
- ❖ народна скульптура (вироби з глини, каменю, тіста);
- ❖ народна кераміка (гончарство, кахлярство, іграшки);
- ❖ етнічна різьба по дереву (пласка, барельєфна, повна);
- ❖ народні ткацтво, килимарство, вишивка, в'язання, художнє плетіння, витинанки;
- ❖ народні вироби предметів з кості, рогу, металу, скла, соломи, паперу тощо;
- ❖ народна декоративна пластика (писанкарство, стінний розпис, народний станковий живопис, народна гравюра).

При цьому головною умовою ефективності цієї діяльності виступає тьюторський супровід, який здійснюється в процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Ефективність модернізації педагогічного процесу у вищій школі в цілому та виховання і самовиховання зокрема, визначається не тільки готовністю і здатністю викладачів впроваджувати новітні досягнення науки в практику, але й *рівнем їх компетентності з формування суб'єкт-суб'єктних ціннісно-змістовних відносин зі студентами*, що виступає дієвим механізмом гуманізації навчально-виховного процесу вищої школи і основним засобом реалізації особистісно-гуманної парадигми вищої освіти.

Відносини «викладач-студент» у вищій школі є складним психолого-педагогічним феноменом, сутність якого становить: *взаємообмін позитивними емоціями, професійно-спрямованою інформацією, духовними цінностями* на рівні співробітництва і співтворчості, що детермінує особистісно-професійний розвиток студента і особистісно-професійне зростання викладача.

Особистісне зростання студента полягає у *вдосконаленні процесів самопізнання, самооцінки і моральної саморегуляції* у відносинах, які ведуть до формування якісно нового рівня його вихованості.

Разом з тим, відбувається і **професійне самовдосконалення викладача** шляхом розвитку *гуманних якостей його особистості*, формуванням *стійких гуманних позицій* (прийняття, розуміння і схвалення) у відносинах зі студентами, знанням і використанням у практичній педагогічній діяльності *методів забезпечення ціннісно-змістовного взаємодії*.

Методи формування суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студентів:

- ❖ *методи формування відносин довіри* (метод фасцинації, метод поваги, метод емпатійного ставлення);

- ❖ *методи психолого-педагогічного впливу, корекції й стимулювання поведінки* (власний приклад викладача, звернення до почуттів, доброзичлива педагогічна вимогливість, метод переконування, метод педагогічної підтримки, педагогічний паліатив, моральне вправлення, заохочення);

- ❖ *методи психотерапевтичного впливу* (навіювання, спонування, концентрація на позитивному, переключення, позитивне підкріплення, санкціонування);

- ❖ *методи моральної саморегуляції у відносинах* (самозаохочення, самопереконування, самостимулювання, самоаналіз, самонаказ).

Умови ефективності функціонування суб'єкт-суб'єктних відносин в системі «викладач-студент»:

- ❖ побудова навчально-виховного процесу вищої школи на основі ціннісного ставлення до особистості кожного студента з урахуванням його професійних інтересів;

- ❖ орієнтація педагогічного спілкування на діалогічні форми;

- ❖ включення студентів у різні форми дослідницької діяльності, що значно підвищує значущість суб'єктів відносин один для одного;

- ❖ забезпечення наукового співробітництва і співтворчості у відносинах;

- ❖ опора у відносинах на рівень культури та компетенції учасників взаємодії як чинника особистісного розвитку.

Провідним способом суб'єкт-суб'єктної гуманної міжособистісної взаємодії викладача і студента є **фасцинація** (захоплення, очарування особистістю викладача), що спрямований на формування відносин доброзичливості, поваги і довіри зі студентами.

Фасцинація (з *англ. fascination – очарування*) – спеціально організований вербальний вплив на поведінку людини з метою формування довіри і підвищення якості поданої інформації. У момент взаємодії фасцинація здійснюється через *приємний тембр голосу, контакт очей, посмішку (вираз обличчя)* для зменшення втрат значущої інформації при сприйнятті повідомлення.

Умови функціонування особистісної фасцинації викладача:

❖ майстерне володіння викладачем мовленнєвим впливом (голосовою фасцинацією), що полягає не тільки у загальній і специфічній грамотності мовлення, тембрі, якості тону, інтонації, емоційному забарвленні, але й у постійному удосконаленні тембрально-інтонаційної характеристики мови;

❖ володіння викладачем симпатическими техніками спілкування: уміння легко і невимушено вступати у комунікативний контакт, уникнення агресивних і антифасцинативних партнерів, застосування засобів привернення уваги, управління діалогом тощо;

❖ формування суб'єкт-суб'єктних ціннісно-змістовних відносин викладача і студента, які базуються на емпатії, повазі та доброзичливій вимогливості.

❖ створення ситуації очікування і передчуття новизни в кожному кроці на шляху до більш складного і глибокого знання через вирішення фасцинаторних, захоплюючих, проблемних тематичних завдань;

❖ застосування «педагогіки напруження» (В.Франкл) – психоемоційного стану, що виявляється у постійно виникаючому прагненні достовірного пошуку істини, бажанні знайти оптимальне, ефективне й нестандартне вирішення проблеми.

Безпосереднє керівництво виховною роботою у студентській академічній групі здійснює **куратор**, який виконує діагностичну, аналітичну, прогностичну, організаторську, комунікативну, соціалізуючу, охоронно-захисну, посередницьку, мобілізуючу функції.

Куратором академічної групи складається **план виховної роботи** в групі та звіт про виховну роботу за навчальний рік.

III. ПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. У чому полягає мета виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі? Які головні напрями її реалізації? Відповідь обґрунтуйте.
2. Розкрийте зміст завдань виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі. Обґрунтуйте їх взаємодетермінованість.
3. Назвіть і схарактеризуйте загальні компетентності майбутнього викладача вищої школи.
4. Розкрийте змістове наповнення фахових компетентностей майбутнього викладача вищої школи.
5. Який взаємозв'язок змістового наповнення загальних і фахових компетентностей майбутнього фахівця з рівнем вищої освіти?
6. Проаналізуйте зміст першого модуля виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі «Організація науково-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти». Які аспекти змісту модуля, на Ваш погляд, вимагають першочергового вирішення? Відповідь обґрунтуйте.
7. Схарактеризуйте структурні компоненти навчально-методичного забезпечення педагогічних дисциплін.
8. Які функції виконує інституційний репозитарій? Опишіть основні правила його використання.
9. Які форми наукової роботи зі студентами здійснює кафедра? Розкрийте їх значення для професійного становлення майбутніх фахівців.
10. Яка звітна документація готується студентом-практикантом до першого модуля виробничої практики? У чому полягає її важливість і яким чином вона пов'язана зі змістом другого модуля?
11. Проаналізуйте зміст другого модуля виробничої практики «Науково-педагогічна компетентність майбутнього викладача вищої школи у фахово-орієнтованому освітньому середовищі». У чому полягає основне призначення блоків-модулів практичної діяльності магістрантів?
12. Схарактеризуйте етапи проходження виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі студентом-практикантом. Визначте особливості кожного.
13. Розкрийте зміст контролю викладача-методиста за роботою студента-практиканта на кожному етапі.
14. Назвіть і схарактеризуйте права і обов'язки студента-практиканта у період організації і проходження виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі.
15. У чому полягає сутність самопідготовки магістранта до виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі? Які умови допуску студента-практиканта до практики?

16. Які документи входять до пакету звітної документації студента практиканта? З'ясуйте для себе послідовність їх підготовки.
17. Проаналізуйте критерії оцінювання результатів виробничої науково-педагогічної практики у вищій школі. Визначте ступінь готовності до виконання практичних завдань з кожного блоку-модуля.
18. Розкрийте структуру науково-педагогічного процесу у вищій школі. Чим цей процес відрізняється від навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти?
19. У чому полягає сутність і специфіка науково-дослідницької компетентності викладача вищої школи? Відповідь обґрунтуйте.
20. Назвіть і розкрийте зміст структурних компонентів науково-дослідницької компетентності викладача вищої школи.
21. Схарактеризуйте основні форми науково-дослідницької діяльності викладача закладу вищої освіти.
22. Як відбувається процес апробації результатів кваліфікаційної роботи? Які функції виконують наукові публікації?
23. Схарактеризуйте методику підготовки наукової доповіді.
24. Розкрийте методику підготовки тез доповіді на науково-практичну конференцію (круглий стіл, семінар, конгрес, симпозіум, форум).
25. Опишіть методику підготовки наукової публікації за темою кваліфікаційної роботи.
26. Розкрийте сутність, форми і види підвищення кваліфікації викладача вищої школи.
27. У чому полягає лекторська майстерність викладача? Відповідь обґрунтуйте.
28. Проаналізуйте загальнодидактичні вимоги до лекції як теоретичної форми навчання у закладах вищої освіти. Які на Ваш погляд є особливо актуальними? Відповідь обґрунтуйте.
29. Які види лекцій ви знаєте? Розкрийте структуру і методику їх проведення.
30. Назвіть і схарактеризуйте етапи підготовки викладача до лекційного заняття.
31. Наведіть приклади застосування прийомів активізації і збереження уваги студентів на лекції.
32. Назвіть і схарактеризуйте критерії оцінки якості лекційного заняття (на прикладі відвіданих лекцій). Запропонуйте власні критерії, обґрунтуйте.
33. У чому полягає головна мета проведення семінарських занять у вищій школі? Відповідь обґрунтуйте.
34. Що потрібно враховувати, визначаючи методичну концепцію організації і проведення семінарських занять? Чому?
35. Розкрийте основні функції семінарського заняття.
36. Назвіть і схарактеризуйте основні види семінарських занять у вищій школі.

37. Опишіть алгоритм підготовки викладача до проведення семінарського заняття.
38. Які процеси професійного розвитку студентів викликає активізація навчально-пізнавальної діяльності на семінарських заняттях? Який з них, на Вашу думку, має пріоритетність у порівнянні з іншими? Чому? Відповідь обґрунтуйте.
39. Назвіть і схарактеризуйте критерії оцінки якості семінарського заняття (на прикладі відвіданих семінарських занять). Запропонуйте власні критерії, обґрунтуйте.
40. У чому полягає специфіка організації, виконання та контролю самостійної роботи студентів? Відповідь обґрунтуйте.
41. Як активізувати й інтенсифікувати самостійну роботу студентів? Яких правил взаємодії зі студентами варто при цьому дотримуватися?
42. Назвіть і схарактеризуйте основні форми самостійної роботи студентів.
43. Назвіть і схарактеризуйте види самостійної роботи студентів за ступенем її креативності.
44. Розкрийте зміст і напрями виховання у вищій школі.
45. У чому полягає сутність національного виховання студентської молоді? Як відбувається реалізація етнічного самовираження студентської молоді у продуктивній творчій діяльності?
46. Дайте визначення і поясніть сутність психолого-педагогічного феномену «суб'єкт-суб'єктні відносини викладача і студента у вищій школі».
47. Як відбувається особисто-професійне зростання студента у відносинах із викладачем? Які фактори виховного впливу при цьому є визначальними? Чому? Відповідь обґрунтуйте.
48. Як відбувається особистісно-професійне самовдосконалення викладача у відносинах зі студентами? Які фактори спілкування, діяльності і поведінки суб'єктів взаємодії є визначальними? Чому? Відповідь обґрунтуйте.
49. Назвіть і схарактеризуйте методи формування суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студентів. Наведіть приклади їх ефективного застосування.
50. Проаналізуйте умови ефективності функціонування суб'єкт-суб'єктних відносин в системі «викладач-студент» у вищій школі. Які засоби забезпечення доцільно застосовувати для кожної? Відповідь обґрунтуйте.
51. Чому фасцинацію визначено провідним способом формування суб'єкт-суб'єктної гуманної міжособистісної взаємодії викладача і студента? Які умови її функціонування?
52. Назвіть і схарактеризуйте орієнтовні заходи плану виховної роботи куратора академічної групи. Розробка яких з них допоможе суттєво змінити погляди студентів на якість оволодіння майбутньою професійною діяльністю? Чому? Відповідь обґрунтуйте.

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. **Биков В.Ю., Кухаренко В.М.** Технологія створення дистанційного курсу: навч. посіб. Київ: Міленіум. 2008. 324 с.
2. **Валуйський В. М., Гончаренко М. В.** Створення освітнього web-простору для навчання. Режим доступу: <http://uiite.kpi.ua/about-uiite/public/singlerecord.html>.
3. **Вишнівський В.В., Гніденко М.П., Гайдур Г.І., Ільїн О.О.** Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів: навч. посіб. Київ: ДУТ, 2014. 140 с.
4. **Волкова Н.П.** Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
5. **Гніденко М. П., Вишнівський В. В.** Сучасна методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Київ : ДУТ, 2019. 127 с.
6. **Головенкін В.П.** Педагогіка вищої школи: підручник. Київ: КП імені Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
7. **Джеджула О.М.** Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Вінниця: ВНАУ, 2021. 208 с.
8. **Євсюков О. Ф.** Педагогіка вищої школи : навч. посіб. ХНАУ імені В.В. Докучаєва. Харків, 2021. 264 с.
9. **Ільченко О.Ю.** Біографічний метод в історико-педагогічних дослідженнях: сутність, принципи, специфіка. *Педагогічні науки: наук. журнал*. Полтава, 2021. Вип. 77. С. 61–67.
10. **Каплінський В.В.** Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Вінниця: ТОВ Ніланд ЛТД, 2015. 224 с.
11. **Козлова Г.М.** Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, ротاپринт, 2014. 200 с.
12. **Колос К.Р.** Google Sites (Сайти) як засіб узагальнення професійного досвіду педагогічного працівника : практ. посіб. Житомир : Видавництво «О.О. Євенок», 2016. 99 с.
13. **Кухаренко В.М., Бондаренко В.В.** Екстрене дистанційне навчання в Україні: моногр. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
14. **Ланге А.** Наукове писемне мовлення у вищій школі: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2020. 322 с.
15. **Мельник Ю.Б.** Методика підготовки до наукової доповіді. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2012. № 1. С. 29-33.
16. **Методика викладання у вищій школі:** навч.-метод. посіб. / уклад.: В.І. Кобаль. Мукачево: Вид-во МДУ, 2016. 203 с.
17. **Мокляк В.М., Бондаренко Т.С.** Е-журнали та е-щоденники як елемент цифровізації закладів освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. 2021. Вип. 2 (46). С. 104–114.

18. **Нагасв В.М., Портян М.О.** Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Харків: Стильна типографія, 2018. 289 с.
19. **Ніколаєва С. Ю.** Написання тез наукової доповіді: основні недоліки і шляхи їх подолання. Освіта та наука: трансформація, відповідальність, академічна свобода: матер. наук. конф. Київ. 2021. С. 61-64.
20. **Ортинський В.Л.** Педагогіка вищої школи: підруч. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 500 с.
21. **Педагогіка та психологія вищої школи** : навч. посіб. / Л.Г. Кайдалова та ін. : НФаУ, 2019. 248 с.
22. **Педагогіка та психологія вищої школи** : навч. посіб. / Т.І. Туркот, О.А. Коновал. К. : Олді Плюс, 2020. 466 с.
23. **Петренко Л.М.** Методолого-теоретичний інструментарій дослідження педагогічної персоналії (на прикладі Григорія Ващенко). *Педагогічні науки: наук. журнал*. Полтава, 2021. Вип. 78. С. 168–177.
24. **Семеновська Л., Даниско О.** Методологія студіювання історико-педагогічного явища. *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка*: зб. наук. статей / за заг. ред. О.В. Гузенко. Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. С. 101–105.
25. **Сергієнко Н.П.** Методика викладання у вищій школі: курс лекцій. Х.: НУЦ-ЗУ, 2016. 72 с.
26. **Сисосєва С., Козак Л.** Дослідницька компетентність викладача вищої школи: програма розвитку. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Серія «Педагогічні науки». Випуск № 1-2 (46-47), 2016. С. 39-44.
27. **Система дистанційного навчання та використання інформаційних технологій** : моногр. / за заг. ред. Степанова В.П. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 232 с.
28. **Сурмін Ю.П.** Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с.
29. **Фазан В.В., Макаренко В.В., Золотухіна С.Т.** Традиції та новації у педагогічній діяльності. *Теорія та методика навчання та виховання*. Харків, 2021. № 50. С. 65–74.
30. **Хоменко А. В.** Науково-педагогічне знання як основа професійної підготовки та інноваційної практики. *Інновації у вищій школі: перспективи розвитку*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. Кременець: ВЦ КОГПА імені Тараса Шевченка, 2021. Вип. 5. С. 88–91.
31. **Черушева Г.Б., Пархоменко В.В., Барвінок І.В.** Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Практикум. Вид. 2, допов. Київ: Інтерсервіс, 2020. 200 с.
32. **Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М.** Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підруч. 4-те вид., випр. і доп. Київ: Знання. 2004. 307 с.

V. ДОДАТКИ

Додаток А

СХЕМА ЗВІТУ МАГІСТРАНТА ПРО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА
Фізико-математичний факультет
Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки

ЗВІТ З ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

студента _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

(назва бази практики)

Термін практики з _____ до _____

Факультетський/груповий керівник

(вчений ступінь, звання, прізвище, ініціали)

Полтава – 20 _____

ЗМІСТ

I. КІЛЬКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАКТИКИ (до 1 стор.)

1. Кількість відвіданих лекцій викладачів _____
2. Кількість відвіданих занять студентів-практикантів _____
3. Кількість відвіданих семінарських занять викладачів _____
4. Кількість відвіданих виховних заходів _____
5. Кількість проведених семінарських занять _____
6. Кількість проведених виховних заходів _____

II. ВИДИ РОБОТИ / ДІЯЛЬНОСТІ (1 - 1,5 стор.)

1. Планування і виконання навчально-методичної роботи.
2. Планування і виконання виховної роботи.
3. Планування і виконання науково-дослідницької роботи.

III. ВИСНОВКИ (до 1 стор.)

Висновки щодо результативності формування загальних і фахових компетентностей з обраної спеціальності.

Дата « » _____ 20 р.

Студент

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Вимоги до оформлення: 3-4 сторінки друкованого тексту: формат А4, шрифт Times New Roman, розмір – 14, міжрядковий інтервал – полуторний, вирівнювання тексту – по ширині, без переносів.

**СХЕМА ДОПОВІДІ МАГІСТРАТА НА НАУКОВИЙ
(МЕТОДИЧНИЙ) СЕМІНАР КАФЕДРИ**

ДОПОВІДЬ

на науковий (методичний) семінар
кафедри загальної педагогіки та андрагогіки

Тема наукового (методичного) семінару:

Дата проведення: _____

Тема доповіді магістранта:

Текст доповіді

Література:

Підготував магістрант
групи _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Вимоги до оформлення: 2-3 сторінки друкованого тексту: формат А4, шрифт Times New Roman, розмір – 14, міжрядковий інтервал – полуторний, вирівнювання тексту – по ширині, без переносів.

**СХЕМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО АНАЛІЗУ
(САМОАНАЛІЗУ) ЛЕКЦІЇ**

проведеного

(вчений ступінь, звання, прізвище, ім'я, по-батькові викладача)

Дата проведення: _____

Час проведення: _____

Факультет: _____ Група: _____

Навчальна дисципліна: _____
(назва навчальної дисципліни)

Тема:

ТЕКСТ АНАЛІЗУ

1. Відповідність теми лекції робочій програмі.

2. Наявність плану і конспекту лекції.

3. Методика читання:

- дотримання структурних елементів лекції (вступна, основна, заключна частина);
- повнота та точність визначень, відповідність термінології науковим вимогам;
- засоби забезпечення позитивної мотивації навчання (розкриття значення теми для майбутньої професійної діяльності, актуальність та новизна змісту, емоційне забарвлення викладання, застосування методу порівняння та аналогій, ефект парадоксальності та здивування, приклади з власної практичної діяльності);
- реалізація принципів навчання;
- внутрішні й міждисциплінарні зв'язки;
- характеристика навально-пізнавальної діяльності студентів;
- зв'язок матеріалу з майбутньою професійною діяльністю;

- використання інформаційно-комунікаційних технологій (вказати, яких саме);
- застосування активних та інтерактивних методів навчання (вказати, яких саме);
- використання завдань щодо самостійного опрацювання навчального матеріалу;
- наявність висновків, що дають змогу осмислити лекцію в цілому, виділити її основну ідею.

4. Особистість лектора:

- ораторське мистецтво викладача;
- якість мови (темп, дикція, образність, емоційність, виразність, правильність);
- педагогічний такт;
- володіння викладачем теоретичним матеріалом;
- вміння активізувати увагу студентів;
- активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- організація та підтримка зворотнього зв'язку;
- підтримка робочої дисципліни під час проведення лекції.

5. Висновки щодо ефективності проведеної лекції.

- досягнення цілей лекції (освітніх, виховних, розвивальних);
- орієнтація на професійну діяльність;
- виховний вплив на студентів;
- позитивні сторони, рекомендації щодо поширення педагогічного досвіду;
- пропозиції.

**Підготував магістрант
групи _____**

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Вимоги до оформлення: 1,5-2 сторінки друкованого тексту: формат А4, шрифт Times New Roman, розмір – 14, міжрядковий інтервал – полуторний, вирівнювання тексту – по ширині, без переносів.

**СХЕМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО АНАЛІЗУ
(САМОАНАЛІЗУ) СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ**

проведеного викладачем (магістрантом)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Дата проведення: _____

Час проведення: _____

Факультет: _____ Група: _____

Навчальна дисципліна: _____
(назва навчальної дисципліни)

Тема: _____

Текст самоаналізу

1. Організаційна складова семінарського заняття:

- завчасне ознайомлення студентів із темою семінару; питаннями, які винесені на обговорення та списком літератури, рекомендованої для підготовки до семінару;
- підготовка кабінету;
- наявність організаційного моменту;
- дотримання структурних елементів заняття (вступна, основна, заключна частини);
- оптимальність розподілу часу, дотримання регламенту;
- дотримання основних психологічних та гігієнічних вимог.

2. Методична складова семінарського заняття:

- відповідність теми семінарського заняття робочій програмі;
- зв'язок теми семінарського заняття із лекційним матеріалом; попередніми та наступними темами семінарських занять;
- наявність плану проведення семінарського заняття;
- наявність методичної розробки семінарського заняття;
- реалізація принципів навчання; формулювання основних проблемних ситуацій, загальних завдань семінару викладачем;
- формування та підтримка міждисциплінарних зв'язків;
- формулювання основних проблемних ситуацій, загальних завдань семінару студентами;

- створення емоційного та інтелектуального настрою на семінарському занятті;
- конструктивний аналіз усіх відповідей, точок зору, виступів студентів;
- аргументоване формування проміжних висновків;
- ефективність використання наочного й дидактичного матеріалу;
- доцільність використання технічних засобів навчання;
- організація діалогу між викладачем та студентами та між студентами у процесі розв'язання проблемних ситуацій;
- організація дискусії на семінарі;
- застосування інтерактивних методів навчання (вказати, яких саме);
- застосування авторської методики проведення семінару (якої саме);
- підведення підсумків семінару; оголошення та аргументація оцінок;
- постановка завдання на наступне семінарське заняття.

3. *Якість викладання навчального матеріалу:*

- ораторське мистецтво; якість мови (темп, дикція, образність, емоційність, виразність, правильність);
- педагогічний такт;
- володіння викладачем теоретичним матеріалом;
- уміння демонструвати ведення дискусії;
- активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- організація та підтримка зворотнього зв'язку;
- мотивація студентів щодо висловлювання власних точок зору;
- підтримка робочої дисципліни під час проведення заняття.

4. *Результативність семінарського заняття:*

- досягнення цілей семінарського заняття (освітніх, виховних, розвивальних)
- мотивація самоосвіти, орієнтація на професійну діяльність
- виховний вплив на студентів.

5. *Висновки, зауваження, недоліки, пропозиції.*

Магістрант

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Вимоги до оформлення: 1,5-2 сторінки друкованого тексту: формат А4, шрифт Times New Roman, розмір – 14, міжрядковий інтервал – полуторний, вирівнювання тексту – по ширині, без переносів.

**СХЕМА ІНДИВІДУАЛЬНОГО КОМПЛЕКСНОГО ПЛАНУ
РОБОТИ МАГІСТРАНТА НА ПЕРІОД
ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

Фізико-математичний факультет
Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ КОМПЛЕКСНИЙ
ПЛАН РОБОТИ МАГІСТРАНТА
НА ПЕРІОД
ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
У ВИЩІЙ ШКОЛІ
за спеціальністю
011 Освітні, педагогічні науки**

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Блоки (змістові модулі)											
I. Наукова робота				II. Навчально-методична робота				III. Виховна робота			
№.№ з/п	Дата	Зміст роботи	Відмітка про виконання	№.№ з/п	Дата	Зміст роботи	Відмітка про виконання	№.№ з/п	Дата	Зміст роботи	Відмітка про виконання

**СХЕМА АНАЛІЗУ НАУКОВОЇ РОБОТИ
У ПОЛТАВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА**

1. Нормативні документи, що регламентують наукову роботу університету. Особливості плану наукової роботи університету.
2. Наукові підрозділи. Напрями наукової роботи і звіти про її результативність.
3. Конференції. Наукові видання університету.
4. Інтелектуальна власність. Держбюджетні теми.
5. Інновації, розробки, стартапи, проекти.
6. Наукові теми кафедр. Наукові школи.
7. Аспірантура та докторантура. Спеціалізовані вчені ради.
8. Рада молодих учених. Студентське наукове товариство.
9. Рейтинг науково-педагогічних працівників.
10. Дні науки.

Вимоги до оформлення: до 2-х сторінок друкованого тексту: формат А4, шрифт Times New Roman, розмір – 12, міжрядковий інтервал – одинарний, вирівнювання тексту – по ширині, без переносів.

**СХЕМА АНАЛІЗУ НАУКОВОЇ РОБОТИ
КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА АНДРАГОГІКИ
ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА**

1. Нормативні документи, що регламентують наукову роботу кафедри в університеті. Особливості плану наукового семінару кафедри загальної педагогіки та андрагогіки.
2. Напрями наукової роботи кафедри і звіти про її результативність.
3. Конференції. Наукові видання кафедри загальної педагогіки та андрагогіки.
4. Інтелектуальна власність.
5. Інновації, розробки, стартапи, проекти.
6. Наукова тема кафедри. Наукові школи.
7. Аспірантура та докторантура на кафедрі. Робота викладачів кафедри у спеціалізованих вчених радах.
8. Наукове співробітництво з аспірантами, докторантами і студентами та його результативність.
9. Рейтинг науково-педагогічних працівників кафедри.
10. Участь кафедри у Дні науки університету.

Вимоги до оформлення: до 2-х сторінок друкованого тексту: формат А4, шрифт Times New Roman, розмір – 12, міжрядковий інтервал – одинарний, вирівнювання тексту – по ширині, без переносів.

СХЕМА АНАЛІЗУ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ

1. Організаційні заходи:

- допомога студентам академічної групи в навчальній діяльності, формування у них навичок самостійної роботи;
- робота куратора з формування в групі здорового морально-психологічного клімату;
- організація культурно-просвітницької роботи в академічній групі;
- робота куратора з проведення кураторських годин.

2. Заходи контролю:

- контроль за систематичною навчальною діяльністю студентів, відвідуванням студентами занять, своєчасним виконанням ними завдань поточної атестації, складанням заліків та іспитів;
- відвідування куратором студентів, які проживають у гуртожитках, з метою вивчення умов проживання і контролю за виконанням студентами Правил внутрішнього розпорядку у ПНПУ імені В.Г. Короленка;
- піклування куратора про соціальні умови життя і побут студентів, які проживають за межами гуртожитків;
- співпраця куратора з представниками студентського самоврядування (староста, профорг, студентська рада);
- співпраця куратора з адміністрацією інституту, факультету, студмістечка;
- співпраця куратора з батьками студентів.

3. Заходи, що стимулюють самовиховання студентської молоді:

- виховання у студентів потреб опановувати та засвоювати духовні й культурні цінності (загальнолюдські, національні, громадянські, сімейні, особистісні, валео-екологічні);
- залучення студентів групи до участі в наукових, культурних, спортивних та громадських заходах;
- допомога куратора при вирішенні індивідуальних та колективних морально-психологічних проблем, які виникають у студентів.

4. Профілактичні заходи:

- профілактика порушень студентами Правил внутрішнього розпорядку у ПНПУ імені В.Г. Короленка та чинного законодавства України;
- пропагування у студентському середовищі здорового способу життя та мовленнєвої культури;
- профілактика й попередження паління, алкоголізму, наркоманії та СНІДу.

5. Культурно-просвітницька діяльність:

- співпраця куратора з Радою з організації виховної діяльності університету;
- заохочення студентів до участі та підтримка різноманітних заходів, що організовує Рада з організації виховної діяльності університету, Студентська Рада, культурно-масові сектори факультетів;
- інформування та участь у мистецькому житті міста й області.

Вимоги до оформлення: до 1,5-2 сторінки друкованого тексту: формат А4, шрифт Times New Roman, розмір – 14, міжрядковий інтервал – одинарний, вирівнювання тексту – по ширині, без переносів.